

Supplerende rapport 2004

- til Norges tredje rapport til FNs Komité for Barnets Rettigheter

Hvis vi sier ensomhet, hva tenker du da?

at noen er utenfor
tomhet

friminuttet

lengsel

barn som ikke har familie
tristhet mobbing
skilsmisse

ingen venner

mistet familien min i krigen
krig

meg selv

kjærlighetssorg

mobbing

ingen familie
en i klassen vår blir stengt ute
tårer

Hvis vi sier glede, hva tenker du da?

En varm god seng
Musikk

Kjærlighet og trygghet

Familie

Julaften

Venner

Følelsen av å bli elsket
av noen rundt deg

Være sammen
Reise

Vennskap og familie
Snillhet

Mange venner

Jeg tenker på pappa

Å kose seg

Alle har det bra
Bursdag

Familie

Familie

Venner

At noen er glad i meg

Venner

**Forum for
Barnekonvensjonen**

Supplerende rapport 2004

– til Norges tredje rapport til FNs Komité for Barnets Rettigheter

Forum for Barnekonvensjonen

Forum for Barnekonvensjonen (FFB) ble startet i 1994, og er et nettverk for organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner som er opptatt av barns rettigheter i Norge og internasjonalt. Nettverket består nå av mer enn 50 deltakere. Adresseliste for medlemmer finnes bakerst i denne rapporten. FFB har som målsetting å bidra til utveksling av informasjon og erfaring om arbeid for barn, og være en kilde til inspirasjon for videreutvikling av forståelsen for barns rettigheter. FFB har blant annet vært en stor pådriver for å inkorporere Barnekonvensjonen, og dermed få inn konvensjonens artikler og prinsipper som en del av norsk lov. FFB deltar i stor grad i internasjonale prosesser for å fremme barns rettigheter, for eksempel på FNs Spesialsesjon om barn i New York 2002, og FFB leverte en supplerende rapport til FN også i 1999.

Norge og FNs konvensjon om Barnets Rettigheter

Norge ratifiserte FNs Konvensjon om Barnets Rettigheter (Barnekonvensjonen) 8. januar 1991. I november 2003 inkorporerte Norge Barnekonvensjonen i norsk rett. Konvensjonen er nå en del av Lov om Menneskerettigheter 21. mai 1999, sammen med FNs konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Barnekonvensjonen som helhet er tatt inn i lovteksten, og Menneskerettighetsloven § 3 bestemmer at konvensjonenes bestemmelser går foran norsk lov ved motstrid.

Statenes oppfyllelse av rettigheter i konvensjonen overvåkes av FNs Komité for Barnets Rettigheter (Komiteen). Alle stater som har ratifisert Barnekonvensjonen plikter å rapportere på sin oppfyllelse av konvensjonens rettigheter hvert 5. år. Komiteen inviterer til at andre enn statene som part kan bidra med informasjon til rapporteringen, og spesielt er NGO'er (non-govermental organisations-frivillige organisasjoner) ofte viktige informanter. Norges tredje offisielle rapport ble levert i april 2003. For andre gang leverer nettverket i Forum for Barnekonvensjonen samlet en supplerende rapport.

Utarbeidelse av Supplerende rapport

Utarbeidelse av Supplerende rapport er en stor satsing for Forum for Barnekonvensjonen, og rapporten har blitt til gjennom en lang og omfattende prosess. Arbeidet er koordinert av en arbeidsgruppe oppnevnt av FFB (se under). FFB arrangerte også denne gangen «Regjeringshøring om oppfyllelse av barns rettigheter i Norge». Organisasjonene og institusjonene i FFB bidro med til sammen over 100 spørsmål, noe som viser stor bredde i engasjementet for barn og unge i Norge. Alt dette ble samordnet til de 25 som ble stilt til de ulike departementenes representanter under høringen. Spørsmålene fra FFB og svarene fra Regjeringen er samlet i en rapport som har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av Supplerende rapport. De ulike aktørene i rapporteringen; Regjeringen, FFB og Barneombudet, har gjennom prosjektet «Livet under 18 -unge rapporterer til FN» samarbeidet om å få frem barns egne stemmer i rapporteringen. Supplerende rapport benytter også barn og unges stemmer fra medvirkningsprosjektet «Hallo – er det noen der?», utarbeidet til FNs Spesialsesjon om barn i 2002. FFB sender en stor takk til ungdommene i «Livet under 18» og «Hallo – er det noen der?» for å ha delt sine tanker med oss. Illustrasjonene på omslaget er også hentet fra materiale ungdommene laget i «Livet under 18».

FFB ønsker å takke Utenriksdepartementet for økonomisk støtte til rapporteringen. En oversikt over alt materialet som er benyttet i prosessen finnes i vedleggslisten.

Forum for Barnekonvensjonen og FN-rapporteringen

FFBs arbeidsgruppe for rapporteringen har bestått av Trine Steensen Lunde fra Mellomkirkelig råd (leder), Elin Saga Kjørholt fra Redd Barna (sekretariat), Anders Mathiesen fra Landsforeningen for barnevernsbarn, Carina Falck fra Støttesenteret mot incest-Oslo, Ann-Kristin Vervik fra Plan Norge og Hanne Witsø fra Funksjonshemmedes fellesorganisasjon. Supplerende rapport 2004 kan bestilles gratis på engelsk eller norsk hos LNU, tlf. +47 23 31 06 00 eller hos Redd Barna.

Innhold

I Generelle tiltak vedrørende gjennomføring av konvensjonen	3
Artikkel 4 Virkeliggjøring av de erkjente rettighetene	3
A. Lovgivning	3
B. Administrative tiltak	4
C. Andre tiltak	4
D. Internasjonalt samarbeid	5
Artikkel 4 Partene skal gjøre sitt ytterste	6
Artikkel 42 Informasjonsstrategi og opplæring i konvensjonen	6
II Definisjon av barn	7
III Generelle prinsipper	7
Artikkel 2 Ikke diskriminering	8
Artikkel 3 Barnets beste	9
Artikkel 6 Retten til størst mulig utvikling	9
Artikkel 12 Respekt for barnets meninger	10
IV Sivile rettigheter og friheter	11
Artikkel 14 Retten til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet	11
A. Oppfølging og kontroll av barn i isolerte trossamfunn	11
B. KRL-faget	12
Artikkel 16 Vern av privatliv, ære og omdømme	12
Artikkel 17 Vern mot vold og skadelig informasjon	13
V Familiemiljø og omsorg	13
Artikkel 9 Retten til samvær med foreldrene	13
Artikkel 10 Familiegjennforening	14
Artikkel 19 Forebygging av misbruk og vanskjøtsel	15
Artikkel 20 Alternativ omsorg	15
Artikkel 25 Regelmessig kontroll av plasserte barn	16
A. Kontroll med barn plassert i barnevernet	16
B. Kontroll med flyktningbarn	17
C. Bruk av tvang i psykiatriske institusjoner	17
D. Samordning av kommunale tjenester - individuelle planer	18
VI Helse og velferd	18
Artikkel 23 Funksjonshemmede barns rett til et fullverdig og anstendig liv	18
Artikkel 24 Barns rett til helse og helseomsorg	19
A. Barn med behov for habilitering	19
B. Forebyggende helsetilbud	20
C. Psykisk helsevern	20
D. Psykiatrisk behandlingstilbud for særlig utsatte grupper barn	21
Artikkel 27 Barns rett til levestandard	22
VII Utdanning, fritid og kulturelle aktiviteter	22
Artikkel 29 Målet med utdanning	22
A. Utdanningens innhold og barnas muligheter til å påvirke dette	22
B. Mobbing	23
Artikkel 31 Rett til fritid og kulturelle aktiviteter	23
VIII Særlig vern	23
Artikkel 22 Nødvendig vern av flyktningbarn	23
A. Saksbehandling	24
B. Bistand til enslige mindreårige asylsøkere	25
C. Asylsøkerbarn som forsvinner	25
D. Lengeventende barn	25
Artikkel 34 Vern mot seksuelle overgrep	26
A. Barns rettssikkerhet	26
B. Barns samvær med mistenkt overgriper	27
C. Forekomst av seksuelle overgrep	28
D. Behandling av barn utsatt for seksuelle overgrep	29
E. Opplæring av fagfolk og samarbeid	29
F. Kommersiell, seksuell utnytting av barn	30

Vedlegg til Supplerende rapport 2004

– fra Forum for Barnekonvensjonen

Dokumenter fra FNs Komité om barnets rettigheter, og Norges tredje rapport til Komiteen følger ikke som vedlegg til Supplerende rapport 2004. Det er enkelte dokumenter som kun er henvist til i teksten eller i noter i rapporten.

- Vedlegg 1** FNs Menneskerettighetskomité i merknader til Norge 1993 (CCPR/C/79/Add.27)
- Vedlegg 2** ”An introduction to Child Rights Programming - Concept and Application” by Save the Children UK
- Vedlegg 3** FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter merknader til Norge 1997 (E/C.12/1995/18)
- Vedlegg 4** Magasinet Drømmene, ideene, livet – unge rapporterer til FN om Barnekonvensjonen fra prosjektet Livet under 18
- Vedlegg 5** Materiell fra prosjektet «Barn i fokus»
- Vedlegg 6** Magasinet «Hallo – er det noen der?» –unge anrop fra en annen virkelighet. Innspill til FNs spesialsesjon om barn i New York 2002
- Vedlegg 7** Organisasjoners henvendelser til norske myndigheter om diskriminering av flyktningbarn
- Vedlegg 8** Artikler fra media om norske ivaretagelse av flyktningbarn
- Vedlegg 9** Rapport fra prosjektet GO-ON om barn i isolerte trossamfunn
- Vedlegg 10** Rapport fra Regjeringshøringen om barns rettigheter i Norge 2003
- Vedlegg 11** Materiell fra prosjektene «Morild» og «Du er ikke den eneste» om barn med psykisk syke foreldre
- Vedlegg 12** Dokumenter fra debatten rundt «de lengeventende barna»
- Vedlegg 13** Sammendrag av erfaringene fra prosjektene «Mer utsatt, mindre synlig» og «Dobbelt risiko» om barn med funksjonshemming og seksuelle overgrep.
- Vedlegg 14** Artikler fra media om Norges behandling av seksuelle overgrep mot barn
- Vedlegg 15** Kronikk fra Dagsavisen om trafficking av barn til Norge for seksuelle formål.

I Generelle tiltak vedrørende gjennomføring av konvensjonen

Artikkel 4 – virkeliggjøring av de erkjente rettighetene

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt.14: Dersom Norges regjering går inn for en egen bestemmelse i grunnloven som tar inn visse menneskerettighetstraktater, vil komiteen gjerne oppfordre parten til å ta med en henvisning til Konvensjonen om barnets rettigheter i en slik grunnlovsendring.

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt. 12: Komiteen anbefaler at man overveier å inkorporere konvensjonen i det nasjonale lovverk på tilsvarende måte som andre regionale og internasjonale menneskerettsdokumenter er inkorporert i menneskerettsloven av 21. mai 1999.

A. Lovgivning

FFB er svært fornøyd med at anbefalingen er fulgt opp og at konvensjonen er inkorporert som en del av Menneskerettighetsloven av 1999. FFB er også glad for endringer i særskilt barnelovgivning som medfører utvidelse av barns rett til å bli hørt. FFB mener imidlertid at gjennomgangen av norsk lovgivning og praksis i forhold til samsvar med Barnekonvensjonen, er mangelfull.

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt.2: Komiteen foreslår at parten vurderer om den skal foreta en ny samlet gjennomgåelse av sin politikk i forbindelse med barn som søker asyl, i lys av konvensjonens prinsipper og bestemmelser.

Utlendingsfeltet

Det er nedsatt et utvalg for revidering av utlendingsloven. Mandatet for utvalget omfatter å vurdere hvilke følger inkorporeringen har for utlendingsloven. Utlendingsfeltet har imidlertid mange menneskerettslige utfordringer som ikke dekkes av utlendingsloven, som i all hovedsak dreier seg om regulering av saksbehandlingsdelen. FFB mener Kommunal- og Regionaldepartementet må gjennomgå utlendingsfeltet i vid forstand med henblikk på inkorporering av Barnekonvensjonen, med fokus på virkeliggjøring av konvensjonens prinsipper. De merknader Komiteen tidligere har gitt Norge på dette området tyder på at det er behov for en gjennomgang av hele utlendingsfeltet.

Deltakelse i styrende organer

Det norske regelverket tillater pr i dag ikke at barn under 18 år får delta i styrende organer i stiftelser og selskaper på grunn av at straffe- og erstatningsansvar ikke kan pålegges umyndige under 18 år. FFB mener dette strider mot prinsippet om barns deltakelse, og mener loven må endres slik at umyndige kan delta samtidig som de blir fritatt fra straffe- og erstatningsansvar.

Direkte innmelding i Den Norske Kirke, kristen formålsparagraf i den norske grunnskolen

I gjennomgangen av norsk lovverk i forbindelse med inkorporering er det ikke problematisert at Norge har direkte innmelding i statskirken ved fødsel, samt har en kristen formålsparagraf i grunnskolen. Grunnlovens § 2 fastsetter et nært forhold mellom kirke og stat, som har blitt kritisert av FNs Menneskerettighetskomité i merknader til Norge 1993 pkt. nr. 10 og 11 (CCPR/C/79/Add.27, vedlegg 1). Utenriksdepartementet har også påpekt dette. FFB mener inkorporering av Barnekonvensjonen i norsk lov fordrer en diskusjon, om det er i samsvar med statens forpliktelse til å ivareta religionsfrihet, at Norge har regler om direkte innmelding i et trossamfunn, samt en kristen formålsparagraf i norsk skole jfr. rapportens kapittel om KRL-faget under artikkel 14.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen kan anse gjennomgangen av norsk rett i forbindelse med inkorporeringen av Barnekonvensjonen tilstrekkelig med disse manglene.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber parten foreta en grundigere lovgjennomgang for å sikre at nasjonal rett på alle områder tilfredsstillende Barnekonvensjonens krav, særlig gjelder dette for utlendingsfeltet generelt, i forhold til religionsfrihet og med hensyn til barns deltakelse i styrende organer.

B. Administrative tiltak

Organisasjonene i FFB ser i sitt daglige og praktiske arbeid med barn at det gjennomgående er en mangel på kompetanse for å kunne virkeliggjøre prinsippene og rettighetene i Barnekonvensjonen. En faktisk virkeliggjøring av konvensjonen forutsetter god opplæring og skikkelige arbeidsverktøy. Regjeringens tiltak i forhold til tilgjengelighet er i hovedsak utsendelse av dokumenter som konvensjonsteksten og merknader fra Komiteen til den enkelte kommune. FFB mener dette langt fra er tilstrekkelig.

Det er utviklet gode arbeidsverktøy gjennom UNICEFs "Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Håndboken inneholder utfyllende forklaringer av hver enkelt artikkel, samt sjekklister for implementering. Den tar også for seg Komiteens guidelines (CRC/C/58). Det finnes også gode guiding principles i "An introduction to Child Rights Programming - Concept and Application", Save the Children UK (vedlegg 2).

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om dens kunnskap om disse verktøyene, og hvorvidt slike verktøy er gjort tilgjengelig for alle som arbeider med barn.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Parten bør sørge for at alle som arbeider med barn, på ulike fagfelt og i ulike etater, får den nødvendige opplæring i bruk av implementeringsverktøy, og at verktøyene aktivt blir anvendt for å sikre praktisk virkeliggjøring av barns rettigheter.

C. Andre tiltak

FFB mener staten i større grad må kartlegge enkelte grupper av barns situasjon, omfang av barn som rammes, hvilke behov barna har, samt hvilke metoder som kan føre til faktisk bedring for barna. Dette gjelder spesielt:

- Omfangstall og kartlegging av adekvat behandling for barn som utsettes for vold og seksuelle overgrep. Norge har tidligere blitt kritisert for manglende kartlegging på dette området i Merknader fra FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter til Norge 1997, pkt. 222: "The Committee regrets the lack of statistical information gathered by the Norwegian Government with regard, in particular, to domestic violence and child abuse, a situation which may hinder the efforts of the Government to take the exact measure of these problems and thus combat them efficiently" (E/C.12/1995/18, vedlegg 3). Jamfør også Norges ansvar for å følge opp FN studien "UN global study on violence against children – causes and consequences".
- Omfangstall og kartlegging av adekvat hjelp for barn med rusmisbrukende foreldre, eller foreldre med psykiske lidelser.
- Kartlegging av bruk av tvang i barne- og ungdomspsykiatrien, og utredning av alternative metoder. I Livet under 18 (vedlegg 4) sier ungdom som opplever dette at de selv har andre løsningsforslag, men at de ikke blir hørt.
- Norske myndigheter bør foreta en kartlegging av i hvilken grad og på hvilken måte, barnets beste faktisk blir vurdert og vektlagt i retts- og forvaltningsavgjørelser slik artikkel 3 bestemmer. Det bør også kartlegges i hvilken grad barn faktisk får gi uttrykk for sine synspunkter slik artikkel 12 bestemmer, og om dette i tilfelle gjøres på en måte som er tilpasset barnet.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om den ser behovet for å iverksette ytterligere kartlegginger av barns situasjon i Norge og hvordan de vil gripe an dette, samt hvordan de vil forvalte fremskaffet kunnskap slik at den kan skape faktisk forbedring av barns situasjon.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber staten ta større ansvar for nødvendige kartlegginger av barn situasjon, samt i større grad bidra til at det ut fra den kunnskapen som allerede foreligger, utvikles tiltak som fører til faktisk bedring av det enkelte barns situasjon.

D. Internasjonalt samarbeid

Ratifisering av Barnekonvensjonen må legge føringer også for utviklings- og bistandsarbeidet Norge driver internasjonalt. Mange av FFBs medlemsorganisasjoner arbeider med å fremme og oppfylle barns rettigheter i utviklingsland. FFB mener at alt utviklingssamarbeid må være rettighetsbasert. De enkelte organisasjoner arbeider aktivt med å forbedre sine programmer slik at Barnekonvensjonens prinsipper og artikler er integrert. Partnerne og samfunnene organisasjonene arbeider med er svært avhengige av at det internasjonale utviklingssamarbeidet bruker Barnekonvensjonen som rammeverk, og at de nødvendige strukturer er på plass til å støtte rettighetsbaserte programmer.

FFB er glad for at utdanning blir et prioritert område innenfor bistanden, og at Norge har til hensikt å øke støtte til utdanning fra 9 til 15 prosent av den samlede bistand slik det fremgår av Norges tredje rapport pkt. 73. FFB mener det er helt nødvendig at det parallelt med denne økningen må gjøres et arbeid for å integrere barneperspektivet i den samlede bistandspolitikken.

Det er svært positivt at Norge våren 2004 arbeider med en ny strategi for utviklingsarbeidet for barn. FFB ønsker å understreke at det er viktig at barnestrategien er en del av helheten i norsk utviklingsarbeid, og at barnestrategien derfor blir tatt inn som en del av den samlede utviklingsstrategien. Barnekonvensjonens artikler og prinsipper bør være en integrert del av norske myndigheters utviklingsarbeid for barn. Utenriksdepartementet har gitt uttrykk for at det kan tenkes et sjekklister-system for vurdering av søknader om økonomisk støtte til slikt arbeid. FFB ønsker igjen å henvise til de gode arbeidsverktøy som allerede er utviklet gjennom UNICEFs "Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child", med sjekklister for implementering. Den tar også for seg Komiteens guidelines (CRC/C/58). Det finnes også gode guiding principles i "An introduction to Child Rights Programming - Concept and Application", Save the Children UK (vedlegg 2).

FFB mener det er viktig at utviklingsarbeidet knyttes opp mot de nasjonale handlingsplaner statene skal utarbeide som oppfølging etter FNs spesialsesjon for barn – UNGASS 2002. I tillegg må norske myndigheter legge til rette for at utviklingsarbeidet ivaretar barns rett til deltakelse, både på sentralt og lokalt nivå.

FFB ser at det er en særlig utfordring å ivareta barnerettighetsperspektivet i arbeidet med HIV/AIDS slik Komiteen anbefaler i Generelle kommentarer nr. 3. Det samme gjelder i arbeidet med reduksjon av fattigdom. PRSP (Poverty Reduction Strategy Papers), ledet av Verdensbanken, gir viktige føringer for bistandsarbeidet ved at norske myndigheter har bedt NGO-ene om å være lojale mot disse prosessene. Disse strategiene for å bekjempe fattigdom har blitt kraftig kritisert fordi de ikke integrerer barns rettigheter. Norge deltar også i stor grad i internasjonalt nødhjelpsarbeid, samt i ulike fredsprosesser. Også i dette arbeidet er det svært viktig at barns rettigheter og hensynet til barnets beste ivaretas. FFB mener Norge bør bidra til at barns rettigheter får større fokus i arbeidet på disse områdene.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Howdan norske myndigheter vil sørge for å integrere barns rettigheter i utviklingsarbeidet, og sikre dette i praksis ved å gjøre barnestrategien til en del av den samlede utviklingsstrategien. Komiteen bør også spørre Regjeringen hva Norge gjør for å påvirke at strategiprosessene for bekjempelse av fattigdom i de ulike samarbeidsland ivaretar hensynet til barns rettigheter.

Artikkel 4 – partene skal gjøre sitt ytterste

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt. 17: Komiteen ber parten innstendig om å vurdere hvordan alle barn kan sikres lik adgang til et likeverdig tjenestetilbud, uansett hvor de bor, for eksempel ved at det i forbindelse med velferdstjenester fastsettes landsdekkende retningslinjer for og bevilges midler til gjennomføring av konvensjonens bestemmelser.

Erfaring fra mange av organisasjonene i FFB viser at tjenestetilbudet fortsatt varierer i urovekkende grad avhengig av hvor i landet man bor, både hva gjelder innhold og utøvelse av tilbudet. Dette bryter med prinsippet i artikkel 2 om ikke-diskriminering, og hindrer barns rett til størst mulig grad av utvikling etter prinsippet i artikkel 6. Problemet er spesielt stort for familier med funksjonshemmede barn. Tilbudet er avhengig av prioriteringer i den enkelte kommune, og for noen familier blir løsningen å flytte mellom kommuner for at barna skal få det tilbudet de har behov for. FFB mener staten har ansvar for å sikre at kommunene har likeverdige tilbud til barn og unge, uavhengig av geografi og kommunestørrelse. Under regjeringshøringen svarte Regjeringen at nasjonale standarder krever rammeoverføringer og øremerkinger som begrenser det lokale demokratiet. FFB mener imidlertid at nasjonale standarder kan følges opp på andre måter. For eksempel kan overføringer følge det enkelte barn som har store behov. Barnets behov kan etter ulike kriterier utløse statlige overføringer til den enkelte kommune. Budsjettmidlene fordeles til kommunene etter et sett med kriterier som antas å avspeile barnas behov for kommunale velferdstjenester, og dermed også kommunenes behov for økonomiske midler til å frembringe disse tjenestene. Det vil være behov for statlige tilsynsordninger og / eller sanksjonsmuligheter.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hva Regjeringen gjør for at alle barn skal sikres et likeverdig tilbud. Komiteen bør også spørre Regjeringen om man vil innføre nasjonale standarder på tjenestetilbud til grupper med særskilte behov, for eksempel sterkt funksjonshemmede barn.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber igjen parten foreta nødvendige tiltak slik at alle barn sikres et likeverdig tilbud, og ber parten gjøre alt den kan for å implementere dette slik at barns rettigheter sikres uavhengig av hvor barna bor.

Artikkel 42 – informasjonsstrategi og opplæring i konvensjonen

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt. 26: Komiteen oppfordrer parten til å fortsette sitt arbeid med å gjøre konvensjonens innhold kjent for alle barn og voksne i Norge, og å oversette stoff forbundet med konvensjonen til de viktigste innvandrerspråk i Norge.

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt. 19: Komiteen anbefaler at parten utarbeider retningslinjer for opplæringen i barns rettigheter, også med henblikk på rollefordelingen mellom de ulike yrkesgrupper – blant annet lærere, jurister og polititjenestemenn – og at de betenkeligheter Komiteen har gitt uttrykk for, vektlegges der det er relevant. Komiteen anbefaler særlig at folkevalgte og etater i kommunene gis opplæring i gjennomføringen av konvensjonen om barns rettigheter i sin helhet.

Informasjon og Opplæring

Regjeringen har gjennomført et godt tiltak for å spre kunnskap om Barnekonvensjonen til barn og unge gjennom prosjektet Barn i fokus (vedlegg 5). Likevel viste dette prosjektet og Livet under 18 (vedlegg 4) at et mindretall av barn og unge kjenner til Barnekonvensjonen i dag. Norges tredje rapport sier også at det er behov for ytterligere opplæring om Barnekonvensjonen hos ulike grupper i Norge pkt. 63. De enkeltstående prosjekter som er gjennomført berører et fåtall barn. FFB mener at utdeling av brosjyrer samt utsendelse av materiell uten veiledning, ikke er tilstrekkelig for å ivareta artikkel 42 og artikkel 29 bokstav b.

Ifølge artikkel 29 bokstav b skal menneskerettighetsundervisning være en integrert del av alle barns utdanning. I Komiteens "General Comment no. 1" (2001), stadfester Komiteen at opplæring i menneskerettigheter er en livslang prosess. Prosessen bør starte allerede på førskolenivå. Mye av undervisningen om menneskerettigheter i den norske skole er basert på at den enkelte lærer tar et spesielt ansvar. I den nye læreplanen nevnes opplæring i menneskerettigheter kun for 7. og 8. klasse. Under regjeringshøringen uttalte Utdannings- og Forskningsdepartementet at implementering av menneskerettighetsopplæring i lærerplanene er et spørsmål som vil bli fulgt opp i den forestående revideringen av lærerplanene.

Opplæring av fagfolk er fortsatt ikke tilstrekkelig. Opplæring av kommuneansatte nevnes ikke i Norges tredje rapport. For jurister er faget barnerett kun et valgfag eller en svært begrenset del av det obligatoriske studiet. FFB er bekymret for at barns rettigheter ikke blir et gjennomgående tema, men behandlet som små spesialfelt innen høyere utdanning. FFB ønsker at Norge får en målsetting i tråd med Komiteens tidligere bemerkning (rapport fra workshop i 1999) om at opplæringen av forskjellige yrkesgrupper bør være praktisk, systematisk og integrert i yrkesopplæringen.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen i større grad faktisk har implementert opplæring i menneskerettigheter i læreplanene for den norske grunnskolen. Komiteen bør også spørre i hvilken grad opplæring i menneskerettigheter, og spesielt barns rettigheter, er obligatorisk for relevante fagutdanninger.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Opplæring i Barnekonvensjonen må innarbeides i lærerplanene i grunnskolen, både på barne- og ungdomstrinnet, samt i videregående skoler og for relevante utdanninger på universitet og høyskoler. Menneskerettighetsopplæring må integreres i ulike fag, på ulike alderstrinn, og være et gjentakende tema fra barnehage til høyere utdanning.

Alle fagfolk som arbeider med og for barn, for eksempel jurister og omsorgsarbeidere, bør ha forpliktende opplæring om barns rettigheter. Parten bør følge Komiteens Guidelines for Periodic Reports (CRC/C/58) i en konkret handlingsplan for alle relevante yrkesgrupper. Alle retningslinjer, læreplaner og rammeplaner bør ha fokus på barns rettigheter.

II Definisjon av barn

Ingen kommentarer.

III Generelle prinsipper

FFBs erfaring er at Barnekonvensjonens styrende prinsipper kan være vanskelige å virkeliggjøre i praksis. FFB foreslår at Komiteen anbefaler bruk av sjekklister system ved å benytte de verktøy som beskrevet under artikkel 4 bokstav B. Ved å svare på noen kontrollspørsmål under hvert prinsipp, kan offentlige sektorer forbedre forståelsen av, samt integrere de fire prinsippene.

Artikkel 2 – ikke diskriminering

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt.24: Komiteen foreslår at parten vurderer om den skal foreta en ny samlet gjennomgåelse av sin politikk i forbindelse med barn som søker asyl, i lys av konvensjonens prinsipper og bestemmelser.

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt. 21: Komiteen anbefaler at parten vurderer nøye hva som kan bli følgene av denne situasjonen, også på lang sikt, når det gjelder rettighetene til barn uten norsk statsborgerskap og uten rettslig status innenfor norsk jurisdiksjon. Komiteen vil videre oppmuntre parten til å vurdere endringer i sin nasjonale lovgivning som kan sikre at konvensjonens artikkel 2 fullt ut kommer til anvendelse.

Artikkel 2 bestemmer at staten skal sikre konvensjonens rettigheter for alle barn innenfor statens jurisdiksjon. Norge har bygd opp barnevernet som den instans som har hovedansvar for at barn får nødvendig hjelp, omsorg og trygge oppvekstvilkår, jfr. Lov om barneverntjenester 17. juli 1992 (Barnevernloven) § 1-1. Loven gjelder for alle som oppholder seg i riket § 1-2. Det er barnevernet som utvikler tiltak, utreder behovet til hvert enkelt barn, fremmer sak eller selv fatter formelle vedtak om omsorgsplassering. Det er bygd opp et system der hver sak har en saksbehandler med et særskilt ansvar for saken. Det stilles krav til barnefaglig kompetanse både hos barneverntjenesten og i tiltakene hvor barna plasseres, og det er formell tilsynsordning fra Fylkesmannsembetet. Systemet er bygd opp for å dekke barnas behov. § 4-1 bestemmer at det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til barnets beste.

Det er barneverntjenesten i kommunen som har omsorgsansvaret for norske barn som har behov for alternativ omsorg jfr. Barnevernloven § 4-12. Likevel er det slik at barn som kommer alene til Norge og søker asyl ikke plasseres i henhold til dette. Omsorgsansvaret plasseres uten lovhjemmel eller formelt vedtak hos utlendingsmyndighetene. Dette innebærer at ansvaret for disse barna forskyves fra Barne- og Familiedepartementet, som har et spesielt ansvar for barn, til Kommunal- og Regionaldepartementet, som har ansvar for utlendingsfeltet. Utlendingsforvaltningen er bygget opp etter utlendingspolitiske hensyn, ikke etter hensyn til barns behov. Utredningen av barnas behov er dårlig og er i svært liten grad en konkret individuell kartlegging. Utlendingsdirektoratet delegerer omsorgsansvaret videre; enten til antatt familie uten godkjenning av omsorgsevnen i hjemmet, eller faglig veiledning og oppfølging, eller til et svært presset mottakssystem som langt fra har samme krav og standard som settes til omsorgsbaser i barnevernet. Norske myndigheter sier selv, i en utredning fra en tverrdepartemental arbeidsgruppe om de enslige mindreårige asylsøkernes situasjon, at utgiftene utgjør en femtedel av utgiftene til barn i tiltak etter Barnevernloven. Det samme forholdet gjelder erfaringsmessig for bemanningen i asylmottak for enslig mindreårige asylsøkere. Dersom barna får opphold i Norge, og de bosettes i en kommune, vil fortsatt de fleste plasseres i tiltak utenfor barnevernssystemet, og med langt lavere standard.

Norske myndigheter erkjenner at Barnevernloven gjelder også for enslige mindreårige asylsøkere, men mener utlendingsmyndighetene ivaretar barna i tilstrekkelig grad. FFB er ikke enige i dette. De enslige mindreårige asylsøkerne får dårligere omsorg enn andre barn, noe som er brudd på prinsippet om ikke-diskriminering i artikkel 2, prinsippet om størst mulig grad av utvikling i artikkel 6 og retten til særlig vern og beskyttelse i artikkel 20. Ivaretakelsen av asylbarna er ikke bygget på hensynet til barnets beste i artikkel 3. Barnas rett til deltakelse i artikkel 12 og 13 er i svært liten grad ivaretatt. I Livet under 18 (vedlegg 4) og Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) gir ungdom selv uttrykk for hvordan det er å være enslig mindreårig i Norge.

”Det er vanskelig å bo to jenter sammen med 18 gutter.”

”Vi har mange bekymringer, men det er lite ro her. Det finnes alltid program. ALT er lagt opp. Det hadde vært bedre om vi kunne vært med å bestemme mer selv.”

”Håper snart jeg får komme ut i en kommune. Mest av alt skulle jeg ønske jeg kunne bo i en familie.”

”Vi ønsker oss sterkt en god voksen i Norge – å forholde seg til, rådføre seg med og være trygge på.”

Organisasjoner i FFB og andre setter jevnlig dette problemet på dagsorden overfor norske myndigheter (vedlegg 7), og i media (vedlegg 8).

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

På hvilket grunnlag behandles noen barn annerledes enn andre, og på hvilken måte vil Regjeringen sikre at alle barn i Norge får oppfylt de samme rettigheter til nødvendig hjelp, omsorg og trygge oppvekstvilkår slik staten har fastsatt i sitt lovverk, og at Barnekonvensjonens prinsipper ivaretas i tiltakene.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Det er partens ansvar å sørge for at barn innenfor statens jurisdiksjon ikke diskrimineres. I det minste må parten sørge for at statens egne tiltak og systemer følger dette prinsippet. Komiteen ber parten sørge for at ivaretagelsen av flyktningbarn følger de samme standarder og prinsipper som ivaretagelse av norske barn.

Artikkel 3 – barnets beste

Anbefaling fra FN til Norge i 2000

Pkt.23: Komiteen anbefaler at parten i samråd med Barneombudet og det sivile samfunn vurderer hva hensynet til barnets beste innebærer i situasjoner som nevnt ovenfor, og at man anstrenger seg ytterligere for å sikre at dette prinsippet er et overordnet hensyn i beslutninger som angår barn.

Prinsippet om barnets beste er fortsatt ikke integrert i alt arbeid med barns rettigheter. De fleste relevante yrkesgrupper, spesielt i utdanningssystemet, helsevesenet, forvaltningen og domstolene, har manglende kompetanse både når det gjelder det juridiske innholdet i artikkelen, samt hvordan prinsippet i praksis skal anvendes på de respektive fagfelt. FFB mener det bør innføres forpliktende opplæring for alle relevante yrkesgrupper som følger Komiteens "Guidelines for Periodic Reports" (CRC/C/58) jfr. avsnittet om administrative tiltak under artikkel 4. Hensynet til barnets beste, og vurderingen av dette, må integreres i all myndighetsutøvelse og all offentlig virksomhet.

Unge i ulike livssituasjoner uttrykker i Livet under 18 (vedlegg 4) et sterkt ønske om normalisering av oppveksten. De ønsker i minst mulig grad å bli stigmatisert som del av sin gruppe (barnevernsbarn, barn med psykiske lidelser, flyktningbarn). Tiltak og aktiviteter må i størst mulig grad ta hensyn til dette – og forventningene til dem må normaliseres. "Da er det lettere å bli mer normal", beskriver de.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Alle fagfolk som arbeider med barns rettigheter bør ha forpliktende opplæring i prinsippet om barnets beste. Parten bør følge Komiteens "Guidelines for Periodic Reports" (CRC/C/58), og utform en konkret handlingsplan for alle relevante yrkesgrupper. Prinsippet om barnets beste må integrere i all offentlig virksomhet, og i alle statens retningslinjer.

Artikkel 6 – retten til størst mulig utvikling

Rusforebyggende strategier overfor ungdom har som et sentralt mål å utsette debutalderen for bruk av alkohol. Viktige virkemidler er å begrense tilgjengeligheten og skjerpe holdningene blant foreldre og hos de unge selv. Det er en klar sammenheng mellom debutalder og alkoholrelaterte problemer, samt forbruk av illegale rusmidler. Den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol blant norsk ungdom har lenge holdt seg stabil på 14,5 år, altså langt under den legale alder for kjøp og skjenking av alkohol som er 18 år. Rusbrus kom inn i dagligvarehandelen fra 1. januar 2003. Det avdekkes til stadighet at dagligvarehandelen har problemer med å håndheve gjeldende regler om aldersgrense for salg av alkoholholdige varer. I ESPAD-undersøkelsen (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) for 2003 i regi av Statens institutt for rusmiddelforskning, kommer det fram at 20 % av 15-16 åringene oppgir at de selv har kjøpt alkohol. Samtidig vet vi fra andre undersøkelser at en større kilde til ungdoms alkoholforbruk er eldre venner og søsken. Kontroller som Næringsetaten i Oslo kommune har foretatt, viser også at det i Oslo er en rekke barer og diskoteker som skjenker til mindreårige. Sosialministeren har hatt tillit til at dagligvarehandelen ville mestre den utfordringen omsetning av

rusbrus ville skape i forhold til ungdom. De tiltak dagligvarehandelen selv har iverksatt er ikke tilstrekkelige. Med økende konkurranse mellom alkoholprodusenter, og innen dagligvarehandelen, vil næringsinteresser bli tillagt mer vekt enn hensynet til barn og ungdom. Selvregulering for bransjen er ikke tilstrekkelig for å beskytte barn. Det er nødvendig med en lovregulering, da det vil gi mulighet for sanksjoner mot brudd og overtredelser.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen vil iverksette flere og nye tiltak for å motvirke salg av rusbrus og øl til mindreårige, ved at de unge selv får kjøpt eller at eldre kjøper for dem, enten i dagligvarehandelen eller på barer og utesteder.

Artikkel 12 – respekt for barnets meninger

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt.22: Komiteen vil foreslå at parten oppmuntrer til tiltak som kan gjøre det lettere for barn å være med og ta del i saker som angår dem, særlig på lokalplanet.

Anbefaling fra FN til Norge 2000

Pkt. 24: Komiteen deler imidlertid partens bekymring over at man ikke i tilstrekkelig grad hører på barna og tar deres synspunkter på alvor. Komiteen er betenkt over at mange barn ikke er kjent med de rettigheter konvensjonen og det nasjonale lovverk gir dem på dette området, eller med de muligheter de er gitt til å gi uttrykk for sine synspunkter.

Pkt. 25: Komiteen merker seg de forpliktelser parten nylig har påtatt seg, og anbefaler at parten fortsetter å informere barn og andre – herunder foreldre og jurister – om barns rett til å gi uttrykk for sine meninger og om de mekanismer og muligheter som er gitt på dette området. Komiteen anbefaler videre at parten regelmessig vurderer i hvilken grad barns synspunkter tas i betraktning og hva dette har å si for den politikk som føres, for gjennomføringen av tiltak og for barna selv.

Barn og unge i Livet under 18 (vedlegg 4) uttrykker stor glede ved å bruke egne ressurser og skaperkraft gjennom kultur og kunstneriske uttrykk. Mange legger vekt på at unge som får medvirke i planleggingen av hverdagen og framtida si, trives bedre enn de som ikke slipper til og blir kontrollert.

På spørsmål om hva som vil være det viktigste for unge i framtida, svarer flertallet av unge tro (religion), toleranse og miljøvern. Barn og unge i prosjektet har også svart på hva de savner mest i livet sitt. Nesten alle savner nærvær av personer, ikke ting. Mange oppgir å savne de nærmeste familiemedlemmene, som pappa og besteforeldre.

Norges tredje rapport omtaler lovendringer og handlingsplaner for å øke barns deltagelse. Det fokuseres spesielt på barn og unges representasjon, og rett til å uttale seg. Få tiltak er rettet mot voksne, enda vi vet at holdningene hos de voksne er en av de viktigste faktorene for å oppnå reell deltagelse.

I Livet under 18 fikk flere hundre unge i oppdrag å beskrive *fabelaktige voksne* – de skulle si noe om hvilke voksne de kunne komme med ideer, spørsmål og innspill til. På spørsmål om hva de fleste ønsker seg fra voksne - enten de bor på psykiatrisk institusjon, barnevernsinstitusjon, asylmottak, eller er i klasserommet - er svaret respekt.

Ofta er det ikke mye som skal til for å gjøre situasjonen bedre. Et enkelt spørsmål om hva de unge selv synes er et nødvendig første skritt. Bak et slikt spørsmål må det ligge interesse for svaret, samt vilje til å ta det på alvor.

Unge på krise- og utredningsinstitusjoner uttrykker i boka Hallo - er det noen der? (vedlegg 6) at de i liten grad får være med å planlegge framtida og starte forandringsprosesser i eget liv.

De unge deltakerne i disse to prosjektene har uttrykt at arbeidet med metodene har vært gøy, inspirerende og gitt resultater. De ønsker seg dette som pensum i skolen. De sier også at voksne må ha like mye kunnskap om Barnekonvensjonen som unge. Ellers kommer de ingen vei.

Lovutvidelser av retten til å bli hørt, for eksempel endringen i Barneloven hvor barn har rett til å bli hørt fra 7 års alder, krever god kompetanse på kommunikasjon med barn.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om hvilke virkemidler myndighetene vil iverksette for å sikre at voksne som arbeider med barn og unge kan vise dem respekt, og sørge for trygge og gode kommunikasjons situasjoner der unge kan bruke sine uttrykksmåter og ressurser.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen anbefaler parten å sette krav til at alle yrkesgrupper som er i kontakt med barn skal ha opplæring i deltagende metoder, og opplæring i hvordan de kan gjøre kommunikasjons situasjonen barnevennlig ut fra barnets alder, modenhet, evner og anlegg.

IV Sivile rettigheter og friheter

Artikkel 14 – retten til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet

A. Oppfølging og kontroll av barn i isolerte trossamfunn

Prosjektet GO-ON (vedlegg 9) har påvist at enkelte trossamfunn utøver sterk kontroll og manipulasjon overfor sine medlemmer. Dette utgjør alvorlige brudd på barns rettigheter jfr. artikkel 12, 13 og 14, og viser at barn i isolerte trossamfunn må gis støtte og hjelp til å kunne velge seg ut av slike samfunn. Prosjektet er nå avsluttet, og staten har ansvar for at kunnskapen om disse rettighetsbruddene danner grunnlag for bedre oppfølging og bedre kontrollrutiner. I Norges tredje rapport, og under regjeringshøringen, lener staten seg i stor grad på hva som allerede er gjort i prosjektet. Redd Barna, som var ansvarlig for prosjektet, mottar fortsatt mange henvendelser. Dette viser et udekket behov, og at ytterligere oppfølging er nødvendig.

Et av tiltakene bør være strengere kontroll med religiøse privatskoler. Den nye friskoleloven åpner for et stadig større omfang av ulike religiøse privatskoler. Den eneste kontrollen av skolens innhold er en godkjenning i forkant. Det har tidligere vist seg at kontroll med slike skoler skjer i alt for liten grad, og at kontrollen i mange tilfeller ikke er tilstrekkelig. Under regjeringshøringen ble det vist til Fylkesmannens generelle tilsynsansvar med kommunene, og at tilsyn var foretatt på en skole i Oslo etter avisskriverier. Dette er ikke tilstrekkelig. Barn skal ikke være avhengig av at brudd på deres rettigheter må avdekkes gjennom media.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil sikre at barns rett til tanke-, tro- og ytringsfrihet blir ivaretatt i isolerte trossamfunn. Hvordan vil parten sikre at barn som bryter ut av isolerte trossamfunn får den hjelpen de har behov for? Komiteen bør også spørre hva Regjeringen vil gjøre for å styrke tilsynet med religiøse privatskoler for å sikre at barns rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet blir ivaretatt.

B. KRL-faget

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt.23:Komiteen foreslår at parten tar sin politikk for barns religionsundervisning opp til ny overveielse, i lys av det alminnelige prinsipp om lik behandling og retten til beskyttelse av privatlivets fred.

Anbefaling fra FN til Norge 2000

Pkt.26: Komiteen er betenkt over at læreplanen for faget kristendoms-kunnskap med religions- og livssynsorientering kan virke diskriminerende.

Pkt. 27: Komiteen anbefaler at parten vurderer gjennomføringen av den nye læreplanen og overveier en alternativ fritaksprosess.

Norge har fått klare anbefalinger fra internasjonale menneskerettighetsorganer om å endre sin praksis for å oppfylle sitt ansvar for retten til fri religionsutøvelse (merknad fra Komiteen over, samt FNs Menneskerettighetskomité i merknader til Norge 1993 pkt. nr. 10 og 11 (CCPR/C/79/Add.27, vedlegg 1). Til tross for dette har Norge valgt (med ubetydelige endringer) å opprettholde samme hovedvekt på kristen trosopplæring og trosutøvelse i skolen, og samme sterkt begrensede adgang til fritak. Skolens overprøving av foreldrenes begrunnelser for fritak oppleves som krenkende og diskriminerende overfor barn og familier med minoritetstilhørighet. Kravet til begrunnelse for fritak omfatter at foreldrene må oppgi hvilken religion barnet tilhører. Dette er i strid med retten til et privatliv etter artikkel 16.

Unge i Livet under 18 (vedlegg 4) uttrykker ønske om likestilt undervisning i alle religioner, og begrunner dette med at Norge er blitt et flerkulturelt og mangfoldig samfunn. De er redde for at det å løfte fram en religion kan skape skiller mellom enkeltelever og grupper som ikke er ønskelige.

Norges tredje rapport viser blant annet til evalueringsrapporter som sier at ”de fleste foreldre synes faget fungerer bra for barna deres”. FFB mener at ikke-diskrimineringsprinsippet ikke kan refereres til hva folk flest synes. Det er minoriteter, ikke folk flest, som skal beskyttes av prinsippet. Norges rapport viser også til at ”Flertallet av lærerne legger vekt på å undervise slik at alle livssyn blir oppfattet som likeverdige og like sanne.” Dette sier ingenting om hvilken vektlegging man har, for eksempel i forhold til tidsbruk, og heller ikke hvordan barnas oppfatning er av de ulike religioner og faget som sådan. FFB setter spørsmål ved hvorfor det ikke kan gjenspeiles i læreplanen dersom ulike livssyn skal ansees som likeverdige.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om det å ha en klart kristendomsdominert livssynsundervisning, med en svært begrenset fritaksbestemmelse fra KRL-faget, er i samsvar med statens forpliktelser etter artikkel 14.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber på nytt parten om å gjennomgå religions- og livssynsundervisningen, både i den offentlige skolen og overfor kravene og kontrollen med privatskoler, i forhold til Barnekonvensjonens krav til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.

Artikkel 16 - Vern av privatliv, ære og omdømme

Anbefaling fra FN til Norge 2000

Pkt.26: Komiteen er særlig betenkt over fritaksprosedyren for barn og foreldre som ikke ønsker å følge undervisningen.

Pkt.27: Komiteen anbefaler at parten vurderer gjennomføringen av den nye læreplanen og overveier en alternativ fritaksprosess.

Som nevnt over krever fritak fra livssynsundervisningen i grunnskolen en begrunnet søknad fra foreldrene der det skal oppgis hvilken religion barnet tilhører. Dette er et brudd på retten til vern mot vilkårlig eller ulovlig innblanding i barnets privatliv.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen anser at praksisen rundt krav til fritak fra livssynsundervisningen i norsk grunnskole er i samsvar med retten til vern av privatlivet.

Artikkel 17 - Vern mot vold og skadelig informasjon

Barn utsettes i stadig større grad for press om å bli forbrukere. Det gis lite undervisning om disse mekanismene i norsk skole, og barna må selv finne ut av dette og lære seg å mestre presset. Forbudet mot reklame for alkohol er under press. Det er spesielt viktig for barn at dette forbudet opprettholdes.

Det er sterke kommersielle interesser bak markedsføring mot barn. Ønsket om å nå forbrukerne tidlig for å sikre god avkastning over tid er gjeldende for de fleste. Barn blir utsatt for reklame og markedsføring lenge før de er i skolen, og lenge før de er i stand til å ivareta seg selv. Hensynet til barnets beste må settes høyere enn næringsinteresser i handelsavtaler.

I Norges tredje rapport sier Regjeringen at den har vurdert 12 års grense for reklame mot barn, men at de ikke vil komme med et slikt forslag nå. De vil heller legge vekt på skolering av barn og unge, samt en dialog med bransjer som har interesse av markedsføring til barn. Selvregulering og kunnskap alene er ikke tilstrekkelig for å beskytte barn. Det er nødvendig med lovregulering da det vil gi mulighet for sanksjoner mot brudd og overtredelser.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen vil innføre et forbud om reklame mot barn.

V Familiemiljø og omsorg

Artikkel 9 nr. 3 – retten til samvær med foreldrene

Anbefaling fra FN til Norge i 2000

Pkt. 31: Komiteen anbefaler parten å være mer fleksibel i sin omgang med reglene om familiekontakt for innsatte personer, for derved å sikre at barn beholder et personlig forhold og direkte kontakt med en innsatt forelder når dette er til barnets beste. Komiteen anbefaler også at parten ser nærmere på beslutningsprosessen i utvisningssaker for å sikre at barnets beste ivaretas når utvisning vil medføre at et barn blir atskilt fra en av sine foreldre.

Barn har rett til samvær med sine foreldre, jfr. artikkel 9. I dag utvises personer fra Norge uten at det i saken tas tilstrekkelig hensyn til barnets beste etter artikkel 3, og til tross for at Utlendingsloven 24. juni 1988 § 29, 2. ledd sier at utvisning ikke skal besluttes dersom ”det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene”. Regjeringen ønsker nå en lovregulering der utlendinger kan utvises etter kriminell handling med strafferamme på 6 måneder. Dette vil ytterligere øke antall barn som fratras samvær med en av foreldrene. Utenlandske borgere med barn i Norge utvises også for brudd på utlendingsloven, dersom de overskrider tiden for oppholdstillatelse for å være sammen med sine barn.

Under Regjeringshøringen (vedlegg 10) svarte Regjeringen at de jobbet med en forskriftsfesting av forholdsmessighetsvurderingen der hensynet til barnets beste inngår. Regjeringen sier også at Utlendingsdirektoratet innehar den nødvendige barnefaglige kompetanse. FFB erfarer at barnefaglig kompetanse ikke er utstrakt blant saksbehandlere som fatter denne type vedtak. Hensynet til barnet gjenspeiles ikke i vedtakene. Barnets rett til å bli hørt blir ikke ivaretatt.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen kan se noe faktisk resultat av forskriftsendringen. Komiteen bør også spørre Regjeringen hva som gjøres for å sikre at hensynet til barnet blir reelt vurdert, og at barnets rett til å bli hørt blir ivaretatt slik at barnets beste blir tilstrekkelig vektlagt i utvisningssaker.

Artikkel 10 – familiegjenforening

Anbefalinger fra FN til Norge 2000

Pkt. 33: Komiteen oppfordrer sterkt om at parten etablerer en standardprosedyre for informasjon til barn og andre berørte personer – for eksempel foreldre eller verger – om muligheter og prosedyrer for familiegjenforening, og at disse prosedyrene praktiseres etter systematiske retningslinjer.

I Norge er det bare asylsøkere som har fått innvilget asyl som har rett på familiegjenforening. Dette gjelder også for enslig mindreårige asylsøkeres rett til gjenforening med foreldrene i Norge. Kun 10 enslig mindreårige ble innvilget asyl i 2002, samtidig ble 344 enslig mindreårige innvilget opphold på humanitært grunnlag. De som er innvilget opphold på humanitært grunnlag blir kun unntaksvis innvilget familiegjenforening med foreldrene i Norge. I 2003 fikk 22 barn innvilget asyl. Økningen skyldes endrede vurderinger fra norske myndigheter, men antallet vedtak har også steget for 2003, og gruppen som får innvilget asyl er fremdeles marginal. Når enslig mindreårige asylsøkere søker familiegjenforening med foreldrene, vil norske myndigheter fortrinnsvis forsøke å gjenforene dem med foreldrene i hjemlandet. Tilsynelatende gjelder dette også barn som har fått opphold på humanitært grunnlag av såkalt ”flyktningslignende grunner”, det vil si i saker hvor man anser at barnet har et beskyttelsesbehov av andre årsaker. FFB mener norske myndigheter ikke har fulgt opp Komiteens merknad fra 2000, og at ansvaret for en positiv og human behandling av søknader om familiegjenforening fortsatt ikke er ivaretatt. Barna får ikke tilstrekkelig og god informasjon jfr. artikkel 13. Saksbehandlingstiden for søknader om familiegjenforening er fortsatt svært lang, ett år er ikke uvanlig. Den lange saksbehandlingstiden er en stor belastning, både for enslig mindreårige asylsøkere i Norge og i andre saker der familier venter på gjenforening mellom foreldre og barn. Selv i saker der barn er alene og kan være i fare, kan det ta svært lang tid før de får komme til foreldrene i Norge.

I boka Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) uttrykker enslig mindreårige hvor vanskelig det er å leve uten familien sin:

”Jeg lengter etter å treffe igjen familien min på et trygt sted.”

”Det er trist og vanskelig å bo uten familien. Det er lett å gå feil vei da.”

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen i sin praksis med gjenforening med foreldrene i hjemlandet ivaretar sitt ansvar etter artikkel 10. Komiteen bør spørre Regjeringen om den strenge praksisen, og den lange saksbehandlingstiden, samsvarer med kravet til positiv og human behandling av søknader om familiegjenforening. Komiteen bør også spørre Regjeringen hvordan saksbehandlingen ivaretar kravet til en konkret og individuell vurdering av barnets beste, barnets rett til å gi uttrykk for sine standpunkter etter artikkel 12, og hvordan barnets rett til tilstrekkelig informasjon etter artikkel 13 ivaretas.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber parten gå gjennom sin praksis i forhold til familiegjenforening for å sikre at søknader behandles på en positiv, human og rask måte slik artikkel 10 bestemmer, samt å sikre at prinsippene i artikkel 12 og 13 blir ivaretatt.

Artikkel 19 – forebygging av misbruk og vanskjøtsel

Psykiatriske pasienter i Norge behandles kun på individnivå. Det tas i svært liten grad hensyn til pasientens familiesituasjon, noe som rammer barna hardt. Det er blant annet ikke etablert rutiner for registrering og kartlegging av barnas situasjon når en av foreldrene er innlagt i psykiatrisk institusjon. Organisasjoner i FFB har deltatt i prosjektene "Morild" sammen med Vest-Agder sentralsykehus, og "Du er ikke den eneste" sammen med Blakstad sykehus. Disse prosjektene har samlet erfaring om hvordan barn kan ivaretas i slike situasjoner (vedlegg 11). Behandlingen av rusmisbrukere har store mangler når det gjelder ivaretagelse av barna. Det anslås at 200 000 barn i Norge lider under voksnes rusbruk, og det meste av dette foregår i hjemmene.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvilke statlige og kommunale tiltak sikrer at barn av psykisk syke foreldre, og barn av rusmisbrukende foreldre, får den støtte de trenger og får hjelp til å være barn. Komiteen bør også spørre hvordan Regjeringen vil sikre at barn blir sett i behandlingen av foreldrene, og hvordan Regjeringen sikrer at det blir etablert gode rutiner for registrering slik at pasientens barn får den omsorgen og hjelpen de har krav på.

Komiteen bør gi Regjeringen følgende anbefaling:

Komiteen ber parten bidra til å forvalte den kunnskap som finnes om barn med psykisk syke eller rusmisbrukende foreldre, og å bygge opp tiltak som kan skape en faktisk endring i disse barnas situasjon.

Artikkel 20 – alternativ omsorg

Anbefalinger fra FN til Norge 2000

Pkt. 35: Komiteen anbefaler at parten nøye analyserer faktorene som fører til at barn plasseres utenfor foreldrehjemmet og selve praksisen med uformelle plasseringer, og at den treffer effektive tiltak for å garantere at barns rett til familieliv og barnets beste ivaretas.

Norge har et barnevernssystem som prioriterer at barn får hjelp i hjemmet, og mange nye tiltak er derfor opprettet for å hindre at barn plasseres utenfor hjemmet. Dersom hjelpetiltakene i hjemmet ikke fungerer kan barn plasseres utenfor hjemmet. Når det er opprettet et hjelpetiltak i hjemmet er den kommunale barnevernstjenesten pliktig til å følge opp om hjelpen er tjenlig, og eventuelt sette inn nye tiltak. Unge som har hatt hjelpetiltak etter barnvernloven rapporterer til FFB om mange tiltak, men at de ikke alltid hjalp på problemene i hjemmet. Mange mener også at de skulle ha vært plassert utenfor hjemmet tidligere.

Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging og tilsyn i barnevernet, Rapport nr.3:10 (2002-2003), viser at det er mangel på egnede institusjonsplasser. Det er også kjent at det ofte mangler tilstrekkelig egnede fosterhjem når barn trenger å flytte, noe som fører til at barn og unge får unødvendig lange opphold på midlertidige steder som beredskapshjem eller institusjon. Mangelen på egnede fosterhjem og institusjonsplasser fører til at barns rett til å bli hørt i valget av plasseringssted reduseres, og i verste fall at barnet ikke plasseres ut fra det som er til barnets beste.

I Livet under 18 (vedlegg 4) uttrykker unge i barnevernet et sterkt ønske om å bidra sterkere i planleggingen av egen hverdag og framtid. De har mange flere tanker, erfaringer og forslag enn de tør eller "gidder" å formidle til voksne i systemene. Det er for mange voksne å forholde seg til i barnevernet:

"Vi var 12 stykker på et ansvarsgruppemøte, inkludert meg. Da gikk jeg. De fortsatte møtet uten meg."

Det er utrygge kommunikasjonssituasjoner i barnevernet:

”På ansvarsgruppemøte snakker mange voksne over hodet på deg. Du blir overmannen. Du blir satt i situasjoner som er nedverdiggende. Jeg putter på meg ei maske, for å beskytte meg eller spille. Det er ikke naturlig å gi det innerste ut i et svært møterom med fremmede. Og de vet ikke halvparten likevel.”

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen ivaretar prinsippet om barnets beste i artikkel 3, og ansvaret etter artikkel 20, slik at barn sikres rett hjelp til rett tid, og at eventuelle tiltak som settes inn for barn evalueres jevnlig og sikrer at tiltaket har den ønskede effekt. Komiteen bør spørre hva Regjeringen gjør for å sikre et nødvendig antall fosterhjem og egnede institusjonsplasser. Komiteen bør også spørre Regjeringen hva som gjøres for å gi barna trygge rammer for kommunikasjon.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber parten legge til rette for at ”det nye barnevernet” praktiserer mer åpent og i større grad blir ansett som en hjelpeinstans, enn som en inngrepende instans. Parten må sørge for at de involverte blir deltakere i prosessene, og at evalueringer og endringer som foretas bygger på brukernes erfaringer, og spesielt barnas erfaring, da det er dem sakene i realiteten dreier seg om. Parten må sørge for kanaler for kommunikasjon med barna som gir den nødvendige trygghet, for å sikre faktisk oppfyllelse av retten til deltakelse etter artikkel 12.

Artikkel 25 – regelmessig kontroll av plasserte barn

Tilsyn og oppfølging av barn under omsorg er viktig for å holde fokus på barnets beste som et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barnet. Artikkel 3 nr. 3 understreker at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen og vernet av barn, skal ha den standarden som er fastsatt av de kompetente myndigheter. I Norge har det de siste årene kommet frem opplysninger om hvordan omsorgen for barn ikke ble ivarettatt etter opprettelsen av ”det moderne” barnevernet på 1950-tallet. Spesielt har ”Rapport fra Granskningsutvalget for barneverninstitusjoner i Bergen”, avgitt 26. juni 2003, kommet med rystende avsløringer og ført til at ytterligere granskninger er iverksatt. Historiene fra dem som den gang var barn, er preget av omsorgssvikt, vold og overgrep i institusjonene. Tilsyn med barna er viktig for å hindre at dette noen gang skjer igjen.

A. Kontroll med barn plassert i barnevernet

Riksrevisjonens rapport 2003 (Dokument nr. 3:10 (2002-2003)) konkluderer med at det er svakheter i hvordan staten, fylkeskommunene og kommunene ivaretar sine oppgaver når det gjelder oppfølging og tilsyn med barn plassert i fosterhjem eller institusjon. Stortinget vedtok i februar 2004 at Regjeringen i løpet av våren 2004 orienterer Stortinget om hvordan feil og mangler påvist i Riksrevisjonens rapport er rettet opp. Riksrevisjonens rapport avdekker at mange barn på landsbasis mangler planer for plasseringens mål, lengde og innhold, jfr. Barnevernlovens § 4-5, § 4-15 og § 4-28. Videre viser rapporten at kommunene i Norge mangler rutiner for kontakt med barn som er plassert i fosterhjem og på institusjon. Det samme gjelder oppfølgingen og hjelp til biologiske foreldre til barn som er plassert utenfor hjemmet.

Riksrevisjonens rapport viser også at flere av barna i fosterhjem mangler tilsynsfører. Også her avdekkes det manglende rutiner for å skaffe fosterbarn tilsynsfører, opplæring til tilsynsfører og kontroll med at tilsynsfører utfører de lovpålagte tilsynsbesøk. Noen av ungdommene i Livet under 18 (vedlegg 4) sier at de ikke har tillit til tilsynsføreren sin, og ønsker at ordningen forsvinner. Dette viser at tilsynet for mange av barna ikke fungerer. Barn og unge i fosterhjem opplever at tilsynsfører konsentrerer seg om fosterforeldrene og ikke dem. I Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) sier en av ungdommene:

”Jeg har tilsynsfører, men det er på papiret. Han har aldri tid.”

Regelverket for tilsyn av institusjoner er nylig revidert. Regjeringen har valgt å halvere antall tilsyn i institusjonene. Man vil da komme ned på det antall tilsynsbesøk pr år som tilsynsmyndigheten faktisk har gjennomført, som kun er halvparten av det antall tilsynsbesøk som var lovpålagt tidligere. Regjeringen ser et ytterligere behov for kontroll, men ønsker dette dekket gjennom et system for internkontroll. Dette vil føre til at det foretas enda færre besøk der barna faktisk bor, og at barna får enda mindre muligheter for selv å gi uttrykk for hvordan de har det. FFB kan ikke se hvordan dette kan være til barnets beste.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hva Regjeringen gjør for å sikre at den kommunale barneverntjenesten i tilstrekkelig grad følger opp barn og unge plassert i fosterhjem og institusjon med hensyn til ivaretagelse, planer og evaluering av plasseringene. Komiteen bør spørre Regjeringen hva den konkret vil gjøre i forhold til kommuner som ikke følger opp dette, eksempelvis ved å pålegge sanksjoner og overprøving. Komiteen bør også spørre Regjeringen hvordan den kan anse at færre tilsynsbesøk, og svært lite rom for deltakelse fra barna selv, kan være en utvikling til barnets beste.

B. Kontroll med flyktningbarn

I dag bor rundt 5000 barn i norske asylmottak. Mange av mottakene er i dårlig stand, og oppfølgingen av dem er mangelfull. Standarder og rammeverk er langt dårligere enn for andre institusjoner i Norge. Utlendingsdirektoratet har både drifts- og tilsynsansvar for mottakene. Barnevernet følger i svært liten grad opp forholdene i asylmottakene og barna som bor der. Det bor til enhver tid flere hundre enslige mindreårige asylsøkere i mottak i Norge. Heller ikke spesialmottak for denne gruppen har en ekstern tilsynsordning. Ansvar for tilsyn med tilsvarende institusjoner innen barnevernet ligger hos Fylkesmannen, som har et uavhengig forhold til institusjonene som kontrolleres.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Komiteen bør spørre Regjeringen hva som er årsaken til at det er utlendingsmyndighetene selv som har ansvar for tilsyn med asylmottak, og om Regjeringen mener dagens tilsynsordning ivaretar de asylsøkende barnas rettigheter i henhold til artikkel 25.

C. Bruk av tvang i psykiatriske institusjoner

I Livet under 18 (vedlegg 4) kom det fram at barn og unge i psykiatriske institusjoner regelmessig blir lagt i gulvet eller i senga og holdt i opptil en halvtime, av en eller to voksne. De formidler at dette oppleves vondt, uverdigg og krenkende:

"Det er så ydmykende når de legger meg i golvet. De holder så jeg nesten ikke får puste, og det gjør innmari vondt."

"Vi hylar og de voksne holder. Da hylar jeg ennå mer, og de holder ennå strammere."

Ungdommene har egne forslag til hvordan situasjoner hvor de har det svært vanskelig og blir aggressive kan løses, men føler at de ikke blir hørt:

"Når jeg spør om de ikke bare kan gå, sier de at de bryr seg om meg og ikke kan la meg være alene når jeg er slik. Hvis de bryr seg om meg, kan de vel la meg få være alene. Da blir det forttere bra igjen."

Det ungdommene ønsker seg mest er respekt fra de voksne. Ungdommene føler at de ikke får delta nok i sitt eget liv:

"Vi vil ha mer informasjon om hva som feiler oss og hva som skjedde."

"Vi vil være med å fortelle hva vi tror kan gi oss et bedre liv!"

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om og hvordan Regjeringen vil endre praksisen med tvang mot barn i psykiatriske institusjoner. Komiteen bør også spørre hvordan Regjeringen vil sikre at de voksne viser barna respekt og lytter til det de har å si, i tråd med prinsippene om barnets beste og barns rett til deltakelse.

D. Samordning av kommunale tjenester - individuelle planer

Under Regjeringshøringen uttalte Regjeringen "I dag er det ingen spesielle tjenester eller etater i kommunene som har et hovedansvar for å samordne tiltak til utsatte barn og unge". Samtidig uttrykte Regjeringen at dette er meget uheldig. De vil likevel ikke pålegge kommunene å plassere ansvar, men kommer med en sterk anbefaling (vedlegg 10). FFB mener dette ikke er tilstrekkelig for å oppfylle statens ansvar for hensynet til barnets beste etter artikkel 3, og muligheten for størst mulig grad av utvikling etter artikkel 6. Staten kan ikke definere seg bort fra dette ansvaret ved å si at organiseringsansvaret er plassert på kommunene. I Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) uttrykker barn med Cerebral Parese:

"For å få det vi trenger må vi forholde oss til mange mennesker. Med lite hyggelige og imøtekommende personer blir det veldig slitsomt. Det er mange rundt omkring som burde fått opplæring i å vise respekt."

Forskriftene om individuelle planer i kommunene for tilbudet til funksjonshemmede følges ikke. Oppfyllelse av forpliktelsen om å utarbeide individuelle planer som sikrer barn og unge nødvendig hjelp er viktig, fordi det kan hindre at de blir kasteballer i systemet.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hva Regjeringen vil gjøre for å oppfylle sitt ansvar for hensynet til barnets beste og retten til maksimal utvikling, gjennom en samordning av tjenestene, og ved at det settes krav til utarbeidelse av individuelle planer hvor staten følger opp at dette kravet innfris av kommunene.

Komiteen bør gi parten følgende samlede anbefaling:

Parten må sikre at barns rettssikkerhet blir ivaretatt på en god måte, ved at systemene og metodene for tilsyn er tilfredsstillende og ivaretar barnas rett til å bli hørt etter artikkel 12, og til å bli informert etter artikkel 13.

VI Helse og velferd

Artikkel 23 – funksjonshemmede barns rett til et fullverdig og anstendig liv

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt.39: Komiteen anerkjenner partens innsats for å ivareta funksjonshemmede barns rettigheter, og anbefaler, i lys av standardreglene for likestilling av funksjonshemmede (Generalforsamlingens resolusjon 48/96) og Komiteens anbefalinger vedtatt under temadagen om "Funksjonshemmede barns rettigheter" (CRC/C/69), at parten fortsetter sin innsats for å sikre at funksjonshemmede barn får anledning til å være sammen med andre barn, noe som er vektlagt i partens andre handlingsplan.

Pkt 17: Komiteen ber parten innstendig om å vurdere hvordan alle barn kan sikres lik adgang til et likeverdig tjenestetilbud, uansett hvor de bor, for eksempel ved at det i forbindelse med velferdstjenester fastsettes landsdekkende retningslinjer for og bevilges midler til gjennomføring av konvensjonens bestemmelser.

Barn med funksjonshemming og deres oppvekstvilkår

Barn med funksjonshemninger har rett til særskilt støtte og omsorg og det skal, innenfor rammene av de tilgjengelige ressurser, sikres at barn og omsorgspersoner får tilgang til de hjelpetiltak som det blir søkt om og som er hensiktsmessige på bakgrunn av barnets tilstand og foreldrenes forhold.

Det er slått fast, blant annet i St. meld. nr. 39 (2001-2002) Oppvekst- og levekår for barn og unge i Norge, at det aller beste stedet for barn/unge å vokse opp er i familien sammen med sine foreldre. Forskning viser dessuten at for barn/unge med funksjonshemninger er foreldrene av enda større betydning for deres selvbylde og livskvalitet enn for ikke-funksjonshemmede barn/unge.

Erfaringene fra hverdagen som mange funksjonshemmede barn/unge og deres foreldre møter, viser at det er helt andre mekanismer som gjelder. Det er ikke nødvendigvis hver enkeltts behov for individuelle løsninger, men kommunenes økonomiske situasjon og prioriteringer som er avgjørende for de tilbud som blir gitt. Forespørsel om tjenester avslås på økonomisk grunnlag. Dette gjelder blant annet tjenester som omsorgslønn og personlig assistent - tjenester som totalt sett ville bli langt rimeligere for kommunene enn mange av de tjenestene som de faktisk tilbyr ved avlastning. I boka Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) uttrykker ungdommer med Cerebral Parese:

”Jeg er veldig avhengig av bydelen min. Ikke bare jeg, men hele familien min. Skulle ønske det var kontakt mellom de ulike institusjonene, for eksempel bydelen og skolen.”

Ungdommene beskriver hvor vanskelig det er å bli akseptert som fullverdige individer i vårt samfunn. De beskriver at ikke-funksjonshemmede først og fremst ser på dem som funksjonshemmede, ikke som ungdommer, og at samfunnet i stor grad er utilgjengelig for dem. De beskriver også at det er problematisk at de har et større avhengighetsforhold til sine foreldre enn det som er vanlig blant ikke-funksjonshemmet ungdom.

I Norges tredje rapport pkt. 310 omtales kommunale hjelpetilbud for barn med funksjonshemninger og deres familier. Blant annet fremheves det at lovverket gir store muligheter til å utforme fleksible løsninger som er tilpasset den enkeltes behov. Det sies ingenting om at svært mange kommuner i liten grad prioriterer disse ytelsene i sine budsjetter, at svært mange brukere får liten tilgang til tjenestene og at tilbudet varierer i stor grad mellom de ulike kommunene. I boka ”Sosiale tjenester for familier som har barn med funksjonsnedsettelse” (Askheim, Andersen og Eriksen, Gyldendal 2004) omtales et språk mellom tilfredsheten med de ulike tjenester på den ene siden, og frustrasjon og opplevelse av kamp på den andre siden. Problematikken har i følge forskerne ikke endret seg mye de siste ti årene. Det understrekes også at mange av problemene skyldes stramme offentlige budsjetter.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvilke tiltak Regjeringen vil iverksette for at de kommunale forskjellene i tjenestetilbudet skal utjevnes, og samtidig holde et nivå som ivaretar det enkelte barn og deres familiers behov.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Parten bør i større grad rettighetsfeste ordninger som barn med funksjonshemninger og deres familier er avhengige av.

Artikkel 24 – barns rett til helse og helseomsorg

A. Barn med behov for habilitering

Norges tredje rapport omtaler ikke barnets beste i sammenheng med habilitering. Regjeringen la den 15. mars 2004 frem en strategiplan for habilitering av barn. Hjertesyke barn og en del andre diagnosegrupper (barn med revmatisme, epilepsi og kreft) omtales i planen som grupper som kan oppleve at barnehabiliteringstjenesten har mangelfull kapasitet og/eller kunnskap. Helsedepartementet vil be Sosial- og Helsedirektoratet om å vurdere aktuelle tiltak i forhold til å bedre habiliteringstilbudet til disse gruppene, der dette ikke er tilstrekkelig.

Det kreves i stor grad en konkret diagnose for å få tilgang på tjenestetilbud til den enkelte. For noen grupper er det slik at det ytes mye hjelp i sykdomsfasen, men svært liten hjelp til rehabilitering og det å leve med en kronisk sykdom eller et fysisk handikap. Hjertesyke barn opplever i stor grad at de ikke får et tilstrekkelig habiliteringstilbud. Det er svært god oppfølging når man blir født med hjertefeil, men etter hvert blir tilbudet borte, til tross for at mange barn og unge med denne diagnosen har behov for svært mye oppfølging.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil bedre habiliteringstilbudet til alle grupper barn som har behov for dette, også for grupper som ikke omfattes av satsingen i Regjeringens strategiplan.

B. Forebyggende helsetilbud

Barn skal sikres en helsetjeneste i før- og skolealder. Skolehelsetjenesten er viktig for at eventuelle problemer barnet har, fysisk eller psykisk, skal oppdages og at barnet skal få den nødvendige hjelp. Erfaringsmessig reduseres skolehelsetjenesten flere steder ved at helsestasjonstilbudet reduseres. Når man vet hvilken forebyggende effekt helsestasjonstilbudet har, er dette bekymringsfullt.

Under regjeringshøringen ble det stilt spørsmål om hva myndighetene vil gjøre for å sikre at kommunene opprettholder denne oppgaven på et forsvarlig nivå. Helsedepartementet kom med en erkjennelse av at nedbygging var tilfellet noen steder, men henviste til en ny forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Den trådte i kraft 1. juli 2003. Forskriften pålegger ikke kommunene å opprettholde helsestasjonstilbudet på et fastsatt nivå. Mange brukere av tjenestene opplever at tilbudet ikke er tilstrekkelig. Erfaringsmessig gjelder dette særlig brukere med funksjonshemninger, med behov for koordinerte tjenester og løsninger.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil garantere at kommunene opprettholder skolehelsetjenesten og helsestasjonstilbudet på et forsvarlig nivå.

C. Psykisk helsevern

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt. 41: Komiteen oppfordrer parten til å undersøke hvordan barn kan få raskere tilgang til psykiske helsetjenester, og i særdeleshet å sørge for bedre dekning av psykiatere og psykologer.

I St.prp. 63, 98/99 "Opptappingsplanen for psykisk helse" (Opptappingsplanen) blir det fremhevet at psykisk helsevern for barn og unge er et felt som trenger styrking. Det finnes behov for økt kapasitet til konsultasjon, veiledning til andre helse- og sosialinstanser og utbygging av institusjonsplasser. De konkrete målene i Opptappingsplanen for dette området er:

- 205 flere døgnplasser til ungdom og omgjøring av behandlingshjem til klinikker med mer aktiv behandling.
- Tjenesten skal kunne gi hjelp til fem prosent av barn og unge under 18 år hvert år.
- 400 flere fagpersoner til poliklinisk virksomhet.
- Produktivitetsøkning på 50 % ved poliklinikkene.

Døgnplasser til ungdom

Antall døgnplasser for barn og ungdom er lavere enn det som følger av målsetningen i Opptappingsplanen. Man antar at det vil være ca. 100 færre plasser i 2006 enn planlagt. Sosial- og Helsedirektoratet mener at de alternativer til innleggelse som er utviklet under planperioden tilsier at den opprinnelige planen for døgnplasser kan nedjusteres. Det er ikke påvist at effekten av alternativene til innleggelse medfører at planen for døgnplasser kan nedjusteres.

Fem prosent av barn og unge under 18 år skal ha hjelp hvert år

Målet om at 5 % av Norges barnebefolkning skal ha hjelp hvert år er ikke innfridd. For å nå målet må den årlige økningen i antall behandlede pasienter være om lag 2900 flere per år enn hva dagens vekstrate tilsier.

Ventetid for barn og unge

Et av målene i Opptrappingsplanen er å ha et tilgjengelig og rettferdig fordelt psykisk helsevern. I denne sammenheng er det naturlig å se på ventetid for barn og unge som har behov for tjenester i psykisk helsevern. Fremdeles venter tre av ti barn mer enn tre måneder etter at de er henvist. Vi ser ulikheter i ventetiden både i forhold til geografiske variasjoner og mellom ulike brukergrupper. De som venter lengst i dag er gutter mellom 6 og 12 år med utagerende atferdsproblemer, som er henvist fra skolesektoren¹.

Psykisk helsearbeid for barn og unge i kommunene

I rundskriv til kommunene fra Sosial- og Helsedirektoratet i 2003 blir tre viktige satsingsområder fremhevet. Et av disse er tilbud til mennesker med psykiske lidelser, med spesiell vekt på tilbud til barn og unge. Det blir fastslått at minst 20 % av de øremerkede midlene bør rettes mot barn og unge. Sosial- og Helsedirektoratet konkluderer i sin egen statusrapport med at økningen i de øremerkede tilskuddene særlig har kommet barn og unge til gode².

Det er imidlertid uklart hvorvidt de øremerkede midlene faktisk fører til en reell opptrapping av det psykiske helsearbeidet blant barn og unge. Da Opptrappingsplanen startet, var status for tilbud til barn og unge i kommunene ikke kjent, hvilket gjør det vanskelig å kontrollere effekt.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen oppfordrer parten til å fremskynde utviklingen av psykisk helsevern i forhold til behandling og oppfølging av barn og unge. Komiteen oppfordrer parten til å sikre at barn og unges psykiske helse blir prioritert, for eksempel ved å utvide sin styring av øremerkede midler til psykisk helsearbeid i kommunene. Komiteen oppfordrer også parten til å utvikle kontrollmuligheter for å måle en opptrapping av tilbud relatert til psykisk helsearbeid for barn.

D. Psykiatrisk behandlingstilbud for særlig utsatte grupper barn

I tillegg til barn med psykiske lidelser generelt etterspørres spesielt behandlingstilbud for utsatte grupper barn som flyktningbarn, barn utsatt for incest og seksuelle overgrep, barn med psykisk syke foreldre eller foreldre som er rusmisbrukere, barn i barnevernet med flere.

I boka Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) beskrives situasjonen for noen av disse gruppene:

”De blander ungdommer med forskjellige problemer. Vi irriterer hverandre og terger hverandre. Det er som et galehus når alle viser de verste sidene sine.”

”Vi ble misbrukt av far. Mamma ba om hjelp i psykiatrien. Hun fikk beskjed om at det var to års ventetid.”

¹ Data er hentet fra ”Opptrappingsplanen for psykisk helse – status etter fire år” SAMDATA psykisk helsevern 3/03. SINTEF

² ”Opptrappingsplanen for psykisk helse. Status 2003. Sosial- og helsedirektoratets vurderinger.” IS-1127

Enslig mindreårige asylsøkere uttrykker:

"Jeg sover dårlig om natten og tenker på alt det vonde jeg har opplevd. Tror ikke det går an å glemme alt det vonde. Det vil alltid være der."

"Jeg er alltid bekymret og tenker hele tiden. Jeg tenker og tenker og blir sittende fast i mine egne tanker. Jeg får ikke sove og har ikke lyst til å gjøre noen ting. Ingen kan gi meg svar på mine spørsmål."

"Jeg er i et stort mørkt hull."

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil kvalitetssikre at alle instanser, slik som skolehelsetjenesten, PP-tjenesten og BUP er faglig oppdatert og forholder seg til aktuell og relevant kunnskap slik at barn med særskilte behov for psykiatrisk hjelp får det tilbudet de trenger.

Artikkel 27 – barns rett til levestandard

"Society at a Glance" 2002, rapport fra OECD, viser at ikke noe annet nordisk land har en så høy andel fattige barn som i Norge. Hele 4,4 prosent av alle barn i Norge lever i husholdninger med en inntekt under 50 prosent av medianinntekten, noe Regjeringen selv regner med utgjør ca. 26.000 barn. Dersom Norge hadde lagt til grunn OECDs nye standard, som er 60 prosent av medianinntekten, ville antall barn som til en hver tid lever i fattigdom i Norge øke til 60 000. Fattigdommen rammer først og fremst barn av enslige forsørgere, barn med foreldre uten jobb og barn i innvandrerfamilier. Fattigdom i Norge rammer barna hardest. Staten kan innføre reguleringer som gjør at barna og familiene ivaretas bedre, jfr. statens ansvar etter artikkel 27 nr. 3.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvorfor forskjellene mellom rike og fattige barn i Norge øker for hvert år. Komiteen bør også spørre hva Regjeringen vil gjøre for å snu trenden med stadig flere fattige barn i Norge.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen ber parten benytte alle mulige virkemidler og å treffe alle nødvendige tiltak for at barn i Norge ikke skal behøve å leve under fattigdomsgrensen. Parten må i tråd med artikkel 4 treffe alle egnede tiltak for å innfri konvensjonens bestemmelser på dette området, samt innfri partens plikt til så langt som mulig sikre barns utvikling etter artikkel 6.

VII Utdanning, fritid og kulturelle aktiviteter

Artikkel 29 – målet med utdanning

A. Utdanningens innhold og barnas muligheter til å påvirke dette

Ifølge Barnekonvensjonens artikkel 29 skal utdanningen bidra til å gi elevene best mulig utviklingsvilkår og forberede barn og unge til å bli ansvarlige voksne. Skolen skal være barnevennlig og ta hensyn til barnets beste. Skoleaktivitetene skal være relevante i forhold til kulturell kontekst, og de bør også rette seg mot tema som dagens barn og unge har behov for å diskutere eller få veiledning om. Norges tredje rapport vektlegger økt deltagelse i skolen, og forarbeidene til Opplæringsloven inneholder et mål om å styrke elevenes innflytelse i spørsmål som gjelder det psykososiale miljøet på skolen. Det kreves faktisk gjennomføring av disse målsettingene for å innfri kravene i artikkel 12 og artikkel 29.

Selv om samlivsbrudd er vanlig, er det vondt, sier unge i Livet under 18 (vedlegg 4). De formidler at de ikke snakker om samlivsbrudd på skolen, og at de ønsker at dette endres. De uttrykker:

”En voksen ved hver skole må ha ansvar for å samle de som har opplevd skilsmisse, og som ønsker å møte andre for å snakke om det.”

I Norge ender om lag halvparten av alle ekteskap med skilsmisse, og tallet er omtrent det samme for samboerskap med barn. Dette betyr at det er en høy prosentandel av barn som opplever foreldrenes samlivsbrudd.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hva Regjeringen vil gjøre for å ta barnas eget ønske på alvor og integrere samtaler om samlivsbrudd i skolen.

B. Mobbing

For barn og unge i Livet under 18 (vedlegg 4) er mobbing og utestenging det tema som engasjerer sterkest når de blir spurt om hva de er opptatt av på skolen. Barn og unge opplever at arbeidet mot mobbing ikke i stor nok grad inkluderer deres bidrag.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil legge til rette for at barna selv blir aktører i arbeidet mot mobbing. Komiteen bør også spørre Regjeringen hvordan den vil legge tilrette for at barn får delta i utformingen av metoder, med den kompetanse det gir selv å være i målgruppa for arbeidet.

Komiteen bør gi parten følgende samlede anbefaling:

Parten må legge bedre til rette for at grunnskolen kan ha tilstrekkelig fleksibilitet til at barns deltagelse blir reell i alle aktiviteter og læringsplaner.

Artikkel 31 – rett til fritid og kulturelle aktiviteter

De fleste fritids- og kulturtilbud for barn krever høye egenandeler. Barn av familier med dårlig økonomi blir ofte ekskludert fra å delta.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hva Regjeringen vil gjøre for å fjerne eller senke egenandeler på fritidsaktiviteter og kulturtilbud for barn, slik at barn i større grad selv kan bestemme hva de ønsker å delta på.

VIII Særlig vern

Artikkel 22 – nødvendig vern av flyktningbarn

Anbefaling fra FN til Norge i 1994

Pkt.2: Komiteen foreslår at parten vurderer om den skal foreta en ny samlet gjennomgåelse av sin politikk i forbindelse med barn som søker asyl, i lys av konvensjonens prinsipper og bestemmelser.

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt.49: Komiteen anerkjenner partens planlagte tiltak for å gi barnet større innflytelse i slike saker; parten oppmuntres til å videreføre dette arbeidet, og det anbefales at parten gjennomgår reglene for vurdering av asylsøknader fra barn, enten de kommer alene eller med følge, for å sikre at barn gis tilstrekkelig anledning til å ta del i beslutningsprosessen og si fra om forhold som opptar dem. Komiteen erkjenner videre at partens vergeordning kan være et verdifullt virkemiddel, og anbefaler at mer gjøres for å sette mekanismen ut i livet og sikre at den fungerer som forutsatt, blant annet ved å sørge for egnet opplæring av verger.

Pkt.50: Komiteen anbefaler at parten undersøker grunnene til forsinkelsene i behandlingen av søknader og i bosettingen av barn med sikte på å redusere disse. Komiteen anbefaler også at parten anstrenger seg ytterligere for å sikre rask integrering av barn i det ordinære skoleverket. Komiteen anbefaler i tillegg at parten tar hensyn til konvensjonens bestemmelser og prinsipper i sin gjennomgang av prosedyrene.

Pkt.52: Komiteen anbefaler at parten følger opp sine planer om å utvide dagens tilbud om psykologhjelp til et større antall barn og deres foreldre, og sikrer at alle anstrengelser gjøres for å kartlegge barn som trenger slik hjelp ved ankomst. Parten oppmuntres også til å fortsette sin innsats for å løse feilernæringsproblemene.

A. Saksbehandling

Organisasjonene i FFB erfarer at barn i svært liten grad blir hørt i utlendingssaker, og at Norge på dette området bryter artikkel 12. "Study of the Grey Zone between Asylum and Humanitarian Protection in Norwegian Law & Practice", er en rapport om saksbehandlingen i asylsaker i Norge. Den konkluderer med at barnas situasjon er dårlig kartlagt, at hensynet til barnets beste i svært liten grad er vektlagt og at barns rettigheter nærmest ikke er synlig i asylsakene. Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker 10. februar 1967 (Forvaltningsloven) §§ 24 og 25 har bestemmelser om krav til begrunnelse for enkeltvedtak, og krav til begrunnelsens innhold. Fordi utlendingsmyndighetene fatter store mengder vedtak, antas det at kravene til vedtakenes begrunnelse ikke er like strenge, og at vedtakene i stor grad kan standardiseres. Dette fører til at hvilke hensyn som er vurdert, og hvordan disse er vektlagt, ikke fremkommer i vedtaket. Dette gjelder også den særlig viktige vurderingen av barnets beste, enten det er barnets egen asylsak som enslig mindreårig, eller der barnas situasjon vurderes sammen med foreldrenes asylsak. Det vil etter dette være svært vanskelig å vurdere grunnlaget for en eventuell klage. Barnas rettssikkerhet blir ikke ivaretatt.

Saksbehandlingstiden for asylsøknader er fortsatt lang og uforutsigbar. I prosjektet Livet under 18 (vedlegg 4), og i Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) kommer det frem at barna opplever dette som forferdelig vanskelig. De uttrykker dette på forskjellige måter:

"Søknadsprosessen tar veldig lang tid. Og vi vet ingenting om hvor lang tid det tar å få svar."

"Vi bare sitter her, ser ut av vinduet, venter på neste måltid og har ingenting å gjøre."

"Det tar så lang tid å få bestemt om vi får bli i Norge. Moren min har fått enda større problemer enn hun hadde før vi kom hit. Jeg kjenner at jeg blir nervøs av det selv også."

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen faktisk anser at praksisen med en standardformulering om barnets beste i vedtakene, er tilstrekkelig. Komiteen bør også spørre Regjeringen hvordan det kan foreligge en reell vurdering av barnets beste når barna sjelden eller aldri blir hørt i disse sakene. Til slutt bør komiteen spørre Regjeringen hvorfor det er nærmest umulig for enslige mindreårige asylsøkere å få flyktningstatus.

³ Cecilia Bailliet, Research Fellow, Institute for Public & International Law, University of Oslo, 1. June 2003

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Parten må gjøre de nødvendige endringer for at saksbehandlingsrutinene i utlendingssaker innfrir kravene til ivaretagelse av barns rettssikkerhet. Parten må sørge for at saksbehandlingstiden i asylsaker blir mer forutsigbar, og kommer ned på et akseptabelt nivå.

B. Bistand til enslige mindreårige asylsøkere

Enslige mindreårige asylsøkere skal representeres av en hjelpeverge i foreldrenes sted. Hjelpevergens ansvar i forhold til disse barna er svært vidt, og ikke formelt avklart. Dette gjelder både ansvaret i asylprosessen og ansvaret for å sikre at barnets rettigheter til god omsorg, helsetilbud, skoletilbud etc. blir oppfylt. At overformynderiene som administrerer og veileder hjelpevergene er lagt til den enkelte kommune, fører til store problemer for ivaretagelsen av barnas rettssikkerhet. Det er mangel på hjelpeverger, liten eller ingen kontroll med vergenes egnethet, samt svært begrenset eller ingen opplæring og veiledning. Det er igangsatt en lovrevidering, og Vergemålsutvalget skal levere sin innstilling juni 2004. Med etterfølgende saksbehandling vil endringene ligge et stykke frem i tid. I påvente av lovendringene må det gjøres noen strakstiltak.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvilke konkrete tiltak Regjeringen vil gjennomføre for å avklare hjelpevergens ansvar, sørge for tilstrekkelig opplæring og veiledning, føre kontroll med hvem som blir tildelt vergeansvar, samt sørge for at det finnes tilstrekkelig tilgang på kvalifiserte hjelpeverger uansett hvor barna bor.

C. Asylsøkerbarn som forsvinner

Hvert år forsvinner mange barn fra norske asylmottak. I 2002 forsvant rundt 600 i følge med familie, og 63 enslige mindreårige asylsøkere. Rutinene for oppfølging av forsvinninger er mangelfulle og gir ikke barna tilstrekkelig vern. I de fleste tilfeller gjøres lite eller ingenting for å finne igjen de savnede barna. Ikke-diskrimineringsprinsippet i Barnekonvensjonen blir brutt, ettersom asylsøkende barn får en helt annen og dårligere oppfølging enn norske barn som forsvinner.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil sørge for at asylsøkende barn får samme grad av oppfølging som norske barn i forsvinningsaker.

D. Lengeventende barn

Tusenvis av barn tilbringer deler av sin oppvekst i norske asylmottak hvor en del bor i flere år. Asylmottak er ment som et midlertidig botilbud, og er ikke et egnet sted for barn å bo over lang tid. I Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) uttrykker ungdommene:

"Jeg hater dette stedet. Jeg er deprimert. Foreldrene mine og søsknene mine har det også vanskelig. Vi har bare så vidt penger til mat, og minst av alt råd til å reise til byen."

"Skulle ønske vi hadde noe vi kunne leke og holde på med. Da ble det lettere å få en norsk venn."

I tillegg til at både voksne og barn tynges av vonde opplevelser fra sin fortid, lever de i konstant frykt for å bli sendt ut av Norge. Bakgrunnen for at barna har sittet i mottak over en lengre periode, er lang saksbehandlingstid (klager og omgjøringsbegjæringer) og vanskeligheter med returnering til opprinnelsesland. Uansett grunn er det aldri barna som har tatt valget. Noen barn har vært på flukt hele sitt liv og har bodd i asylmottak i tre til seks år etter at de kom til Norge. De er integrert i lokalsamfunnet, snakker norsk, og kjenner ikke til noe annet samfunn. Det er et stort svik mot barna å sende dem tilbake til en uviss fremtid. Fra organisasjoner i FFB er det foreslått at barn som har bodd i mottak i mer enn tre år bør få opphold. I Livet under 18 (vedlegg 4) uttrykker barn i mottak:

”Noen blir gale av å bo på mottak i flere år. Noen blir innlagt på psykiatrisk avdeling.”

Vinteren og våren 2004 har det vært en pågående debatt om dette der organisasjoner i FFB og biskopene i Oslo og Bergen har utfordret Regjeringen (vedlegg 12).

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvilke tiltak vil Regjeringen gjennomføre for å bedre situasjonen for de lengeventende barna og sørge for at barna får en tryggere hverdag? Komiteen bør også spørre Regjeringen om Norge ivaretar barns rettigheter ved å la dem bo mange år i asylmottak.

Artikkel 34 – vern mot seksuelle overgrep

Anbefalinger fra FN til Norge i 2000

Pkt.56: Komiteen anmoder sterkt om at parten fortsetter sine anstrengelser for å forhindre og ta hånd om tilfeller av seksuelt misbruk, både gjennom økt ressurstilgang til blant annet forsvarlig vurdering av voksne som skal arbeide med barn, gjennom tilsyn, gjennom de rettslige virkemidlene som står til rådighet ved beskyldninger om misbruk av barn, gjennom opplæring av jurister og andre aktuelle fagfolk og ved at ofrene for slike handlinger får et omsorgstilbud i tide.

A. Barns rettssikkerhet

I Norges tredje rapport pkt. 563 henviser Regjeringen til Norsk kriminalstatistikk som viser at det i 2000 ”bare” ble dømt 131 personer for incest/seksuelle overgrep mot barn under 16 år. Det nevnes ikke at det samme år ble anmeldt hele 743 lovbrudd som omhandlet seksuell omgang med barn under 16 år, og heller ikke at det i tillegg til dette ble anmeldt 252 lovbrudd som omhandlet seksuell handling med barn under 16 år⁴. Rapporten nevner ikke hvorfor det er en slik differanse mellom anmeldte overgrep og dømte overgripere. En forklaring på at overgrepssaker ender med henleggelse eller frifinnelse, kan være at barns vitneutsagn tillegges liten vekt i rettsapparatet. Kanskje er heller ikke kompetansen til de som utfører avhøret, og metodene for avhøret, gode nok. Politiet sier selv at det finnes mye kompetanse på dommeravhør av barn, men at det ikke alltid er de personer som innehar kompetansen som utfører avhøret av barna⁵.

Erfaring fra miljøer som arbeider med barn utsatt for seksuelle overgrep, viser at barns rettssikkerhet de senere år er forverret. Det blir svært sjelden en domfellelse med mindre det kan fremlegges tekniske bevis. Fagfolk som arbeider med disse barna vet at det bare unntaksvis er mulig å finne tekniske bevis, særlig hvis det er gått en tid siden siste overgrep. En undersøkelse fra Canada⁶ foretatt i 2000, hvor 192 barn utsatt for seksuelle overgrep er sammenlignet med 200 ikke-utsatte barn, viser at det ikke finnes signifikante forskjeller i underlivet til disse barna. Bare i svært sjeldne tilfeller finnes det vitner til at seksuelle overgrep skjer. Det er derfor nødvendig at barns vitneutsagn og atferd vektlegges ved avgjørelse i slike saker. Det er enormt viktig at politiet eller den som avhører barnet, er spesialisert i en avhørsmetode som er egnet for formålet. Vedkommende må ha kunnskap om reaksjoner på og

⁴ Tallene er hentet fra Statistisk sentralbyrå

⁵ Referert fra Idédugnad om Plan mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn i BFD 15.04.04

⁶ Berenson AB et al Am J Obstet, Gynecol. 2000

senvirkninger av seksuelle overgrep, slik at dette ikke blir forhold som spiller inn og svekker barnets troverdighet. For eksempel kan troverdigheten til en ung jente under avhør hos politiet, bli svekket fordi hun ruser seg og prostituerer seg for å tåle å leve med en overgrepshistorie som har vart fra tidlige barneår. FFB er kjent med at en arbeidsgruppe er nedsatt for å evaluere ordningen med observasjon og dommeravhør, blant annet med bakgrunn i at de ikke tror barnets beste blir godt nok ivarettatt i dagens norske rettssystem. Rapporten skal være ferdig i mai 2004.

I Hallo – er det noen der? (vedlegg 6) har noen av ungdommene gitt uttrykk for hvordan møtet med rettsapparatet har vært:

”Jeg forsto at jeg ikke var troverdig. Han var viktigere. Jeg var ikke verdt å ta hensyn til.”

”Hvem spør hvorfor mange kvinner og barn er redde for å fortelle om seksuelle overgrep – eller hva som skjer hvis de tør å fortelle?”

”Det var helt forferdelig å møte ham ansikt til ansikt i retten. Jeg gråt og gråt. Klarte ikke å si noe. Men til slutt fikk jeg fortalt det jeg hadde vært gjennom. Det endte med at han fikk et års fengsel etter å ha innrømmet sin pedofile legning. Deler av dommen ble gjort betinget. Selv ble jeg lovet hjelp av psykolog, men det tok et år før tilbudet kom.”

”Det er ikke lett å vitne i en rettssak når du er 13 år. Det er ikke lett å vitne mot noen du er glad i. Den som forgriper seg er ofte samme person som leser eventyr, sparker fotball eller er med på foreldremøter. Det blir mange følelser å sortere.”

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan tenker Regjeringen å sikre at barns vitneutsagn blir tatt opp på en faglig forsvarlig og barnevennlig måte, at utsagnene blir forstått og tillagt vekt på en slik måte at det styrker barns rettssikkerhet.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Parten må sikre at personer som gjennomfører dommeravhør med barn har spesialkompetanse i forhold til dette. Alle innen rettsapparatet som befatter seg med saker om seksuelle overgrep mot barn må inneha særskilt kunnskap om incest og seksuelle overgrep mot barn, samt senvirkninger som følge av dette.

B. Barns samvær med mistenkt overgriper

I en del saker er det en av barnets foreldre som er antatt overgriper. Der overgriper ikke blir dømt, må barnet oftest fortsatt ha samvær med denne forelderen, selv om sannsynligheten for nye overgrep kan være stor. Organisasjoner i FFB møter i stadig større grad fortvilte foreldre som må sende barna sine til en antatt overgriper, uten noen form for kontroll, og i stadig flere tilfeller får antatt overgriper den daglige omsorgen for barnet. Det er svært vanskelig for et barn å fortelle om seksuelle overgrep. I situasjoner der barna faktisk har fortalt, men de voksne likevel ikke stopper overgrepene, oppleves dette som et svik som kan ødelegge all tillit til voksne. Foreldres rett til å være sammen med sine barn settes foran barnets rett til å verne seg fra en truende situasjon, uansett barnets alder og modenhet.

Kunnskap viser at samvær med overgriper kan være skadelig for barnet også når overgrep ikke lengre skjer, fordi barnet aldri kan føle seg trygg på at nye overgrep ikke vil forekomme⁷. Barnet vil dermed fortsette å leve i konstant utrygghet uavhengig av om overgrep vedvarer. I tillegg kan overgriper fortsette å overføre skammen for overgrepene på det utsatte barnet. Samvær kan derfor være svært skadelig for barnet, og oppleves som et enormt svik fra voksenverdenen. Det kan synes som om myndighetene mener at prinsippet om samvær mellom barn og foreldre er viktigere enn hensynet til barnets beste. Hvis barnet likevel skal ha samvær, er det viktig at myndighetene utnevner en tilsynsperson som er tilstede under hele samværet. Denne personen

⁷ Kunnskap hentet fra unge jenter som er brukere ved selvhjelpsorganisasjonen Støttesenteret mot incest – Oslo og som selv har hatt samvær etter at overgrep ble avdekket.

må ikke være i familie med overgriper. En slik person bør videre ha fagkunnskap om seksuelle overgrep og overgriperatferd for å sikre at overgrep ikke skjer under samvær.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen synes at prinsippet om samvær er viktigere enn hensynet til barnas beste, og hva som skal til for at barnet slipper samvær i saker hvor det er mistanke om incest fra en av foreldrene.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen anbefaler parten å sikre at det i alle saker hvor det er mistanke om seksuelle overgrep mot barn fra en foresatt, skal være en uavhengig tilsynsperson tilstede hvis det skal være samvær, og at myndighetene har ansvaret for tilsynet.

C. Forekomst av seksuelle overgrep

I avsnittet om andre tiltak under artikkel 4 anbefaler FFB at det foretas en kartlegging av forekomst av vold og seksuelle overgrep mot barn. Komiteen uttrykte i sine forrige merknader til Norge bekymring over tilfeller av seksuelt misbruk av barn. Det finnes ingen ferske omfangsundersøkelser som sier noe om hvor mange barn og unge i Norge som er utsatt for seksuelle overgrep. FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter anbefalte allerede i 1997 at norske myndigheter fremskaffet nye omfangstall. I Norges tredje rapport viser Regjeringen fortsatt til omfangstall som er fra 1986 og 1993, altså tall som er 10-20 år gamle. Flere av tallene er det knyttet en del usikkerhetsmomenter til. Regjeringen vektlegger i rapporten kun vedvarende, grove seksuelle overgrep mot barn (3-5 %), og sier ingenting om antall barn som blir utsatt for mildere seksuelle overgrep eller engangsovergrep. Undersøkelsene som finnes er foreldet, og det fokuseres kun på de alvorligste overgrepene. Dette gjør at man lett kan bagatellisere omfanget av seksuelle overgrep, og tro at situasjonen har blitt bedre de siste årene.

Undersøkelsene fra 1986 og 1993 kan også virke misvisende fordi man kan tro at det må grove og gjentatte overgrep til for at barnet skal bli påført langvarige psykiske skader. Erfaring viser at barn ofte kan få alvorlige senvirkninger selv om overgrep kun har skjedd én gang. Det er tillitsforholdet mellom barn og overgriper, ikke grovhet og antall overgrep som avgjør senskader etter overgrep⁸. Bagatellisering av de ”mindre grove overgrep” kan igjen medføre at det ikke settes inn ressurser for å forebygge overgrep mot barn, og at barn som utsettes for overgrep ikke får den hjelp de trenger. Dette er i strid med barnets beste og kan hindre barns rett til optimal utvikling. FFB er kjent med at myndighetene har vedtatt at det skal lages en samlet plan på dette feltet. Temaområdet i denne planen er avgrenset til barn som har vært utsatt for seksuelle og fysiske overgrep fra tillitspersoner. Vi synes dette er et svært bra initiativ, og er opptatt av at planen skal dekke alle viktige områder som påvirker disse barnas situasjon.

Denne planen er også tenkt å inneholde en forekomstundersøkelse. En slik forskning må undersøke hva som gjør at noen som har vært utsatt for seksuelle overgrep klarer seg så bra, og se på hvordan det går med de som har vært utsatt for seksuelle overgrep over tid; på sammenhengen mellom å ha vært utsatt som barn og livssituasjon som voksen, og hvordan den utsattes behov endrer seg ettersom man kommer inn i nye livsfaser (fra barn til ungdom til voksen til forelder osv.) Dette fordi vi vet mye om hvordan man kan gi god behandling til overgrepssutsatte på tidspunktet da de tar kontakt, men lite om hvilke behov den utsatte har over tid. Selv om man har fått behandling i en periode av livet, vil det ikke si at man ikke kan trenge noe utover dette senere i livet⁹. Videre synes vi det er viktig å ha en bevissthet om at de barna som er avbildet nakne og i overgrepssituasjoner på internett, kan ofte være de samme barna som blir utsatt for incest og seksuelle overgrep i familien og av andre tillitspersoner. Dermed er det viktig med en nøye vurdering av hvorvidt en avgrensning mellom barneporno og seksuelle overgrep fra tillitspersoner er hensiktsmessig. FFB er videre opptatt av hvordan myndighetene tenker seg en faktisk gjennomføring av egnede tiltak og håper at planen ikke blir hastearbeid, i

⁸ Undersøkelse foretatt i SMI – Oslos brukergruppe.

⁹ Referert fra Idédugnad om Plan mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn i BFD 15.04.04

og med at planene for gjennomføring foreløpig virker utydelige og planen skal være ferdig allerede i september 2004.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen vil sikre at en slik plan skal følges opp med konkret handling. Komiteen bør videre spørre Regjeringen når og hvordan man vil gjennomføre en omfangsstudie, samt tidsplan for studien.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen anbefaler at parten lager en helhetlig plan som inkluderer både tiltak for forebygging, avdekking og behandling av vold og seksuelle overgrep mot barn. Komiteen bør videre anbefale at en forekomstundersøkelse også inkluderer en longitudinell undersøkelse.

D. Behandling av barn utsatt for seksuelle overgrep

Som nevnt under artikkel 24, Barns rett til helse og helseomsorg, ser man ofte at organiseringen av terapeutiske tilbud til barn utsatt for traumer foregår usystematisk og tilfeldig. Dette gjelder også for barn utsatt for incest og seksuelle overgrep. Området er et av de vanskeligste for fagfolk og myndigheter å gripe fatt i, fordi vold og overgrep mot barn er helt i strid med rådende etikk og moral og egentlig ikke burde forekomme. På grunn av få behandlingsplasser og lang ventetid hos Barne- og ungdomspsykiatrien, må barn ofte vente lenge på behandling, hvis de er så heldige å få et behandlingstilbud¹⁰. Behandlingen som gis er heller ikke nødvendigvis adekvat ut i fra de utsatte barnas behov. Videre er behandlingstilbudene ofte lagt til skoletiden, noe som ytterligere kan bidra til å stigmatisere barna og frarøve dem en normal læringsituasjon. I behandlingssituasjonen opplever mange overgrepsutsatte ungdom at de blir møtt som hjelpeløse ofre, og ikke som personer som vet mye om hva som er bra for dem, men som kan trenge ekstra støtte for å finne ressursene sine. Adekvat behandling til rett tid er en forutsetning for å hindre at alvorlige senvirkninger og sosial arv overføres til neste generasjon.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hva Regjeringen vil gjøre for å sikre at barn utsatt for vold og seksuelle overgrep får adekvat hjelp til rett tid. Videre bør Komiteen spørre om hva Regjeringen vil gjøre for å hindre stigmatisering av denne gruppen barn, hvordan de vil utrede hvilken form for behandling som fungerer for denne gruppen og om når de vil iverksette tilstrekkelig med adekvate behandlingstilbud tilpasset barnas livssituasjon.

E. Opplæring av fagfolk og samarbeid

Utdanningen av de som skal arbeide med barn er ofte mangelfull når det gjelder kunnskap om vold, incest og seksuelle overgrep mot barn. Fagfolk har derfor liten kunnskap om hvordan de kan møte denne problematikken. Dette fører til stor usikkerhet hos fagfolk som skal arbeide med barn, og barn får ofte lite hjelp av de som burde være trygge voksenpersoner i slike situasjoner. Opplæring i temaet er nå tatt inn som obligatorisk emne i lærerutdanningens fagplan, mens det ennå er frivillig hvorvidt dette prioriteres i for eksempel helse- og sosialfaglige utdanninger. Organisasjoner i FFB har gjennom prosjektene "Mer utsatt, mindre synlig" og "Dobbelt risiko", i samarbeid med Sintef (vedlegg 13), funnet at barn med funksjonshemninger er mer utsatt enn andre barn. Behovet for opplæring og bevisstgjøring er derfor stort.

Det er et stort problem at det ikke er formalisert samarbeid mellom de instanser som arbeider med barn utsatt for vold og seksuelle overgrep. Myndighetene bør i større grad legge føringer som forplikter til tverrfaglig samarbeid. Samarbeid er viktig når det gjelder kunnskapsformidling, og for en mest mulig helhetlig og best mulig håndtering av enkeltsaker. Samtidig kan man gjennom å opprette regionale tverrfaglige kunnskapsbaser sørge for bistand og veiledning til fagfolk som har direktekontakt med barn utsatt for overgrep, slik at barnets beste blir ivarettatt. Videre er det viktig at veiledere som gis ut av myndighetene gjøres kjent for de som arbeider med barn slik at fagfolk har mulighet til å gjøre en best mulig jobb.

¹⁰ Hentet fra Hallo – er det noen der? – Om incestutsatte jenters møte med hjelpeapparatet.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Om Regjeringen vil gjøre undervisning om vold og seksuelle overgrep mot barn obligatorisk for alle høyere utdanninger rettet mot arbeid med barn og unge. Komiteen bør også spørre Regjeringen hva myndighetene vil gjøre for å sikre at opplæringen blir kvalitativt god nok, samt hvordan myndighetene vil sikre etterutdanning av fagfolk på dette feltet.

Komiteen bør gi parten følgende anbefaling:

Komiteen anbefaler at parten gjør vold og seksuelle overgrep til et obligatorisk tema i all relevant utdanning.

Komiteen ber parten om at det legges klare føringer for et forpliktende samarbeid mellom instanser som arbeider med barn utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Det bør etableres faste, forpliktende samarbeidsstrukturer på tvers av fagmiljøer i alle regioner som kan bistå det kommunale hjelpeapparatet i saker om vold og seksuelle overgrep mot barn. Nyttige verktøy, som "Veileder for hjelpeapparatet om seksuelle overgrep mot barn", må gjøres kjent og tilgjengelig for alle ansatte som arbeider i hjelpeapparatet, også for de som arbeider med barn med funksjonshemninger.

F. Kommersiell, seksuell utnyttning av barn

Handel med barn til seksuelle formål er et økende problem i Norge som i alle andre vestlige land. Det er viktig at norske myndigheter tar dette på alvor. I Norges tredje rapport pkt. 577 beskriver Regjeringen hvordan de i sin handlingsplan mot handel med kvinner og barn planlegger tiltak for å forebygge og bekjempe denne virksomheten. FFB er opptatt av at det også i planleggingsfasen skjer kartlegginger, og utarbeides retningslinjer for ivaretagelse av ofrene frem til nye tiltak blir iverksatt. Det er svært viktig at barneperspektivet er med i hele prosessen, se kronikk fra Dagsavisen (vedlegg 14) Organisasjoner i FFB jobber kontinuerlig opp mot norske myndigheter for å få til dette.

Forum for Barnekonvensjonen anbefaler Komiteen å spørre Regjeringen:

Hvordan Regjeringen sikrer at handlingsplanen følges opp med kartlegginger, og faktisk gjennomføring av tiltak som sikrer barna beskyttelse, rettsikkerhet og nødvendige hjelpetiltak.

Deltakere i nettverket

FORUM FOR BARNEKONVENSJONEN

<p>Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan Torggt. 1 0181 Oslo</p>	<p>Amnesty International Pb. 702 Sentrum 0106 Oslo</p>	<p>Antirasistisk Senter Pb. 244 Sentrum 0130 Oslo</p>
<p>Barne- og familieetaten Pb. 6726 St. Olavs Plass 0130 Oslo</p>	<p>Barneombudet Pb. 8125 Dep. 0032 Oslo</p>	<p>Childwatch International Pb. 1132 Blindern 0317 Oslo</p>
<p>DCI's repr. i Norge Nic Waals Institutt Postboks 43 Tåsen 0801Oslo</p>	<p>Fagforbundet Boks 7003 St. Olavsplass, 0130 Oslo</p>	<p>Fattighuset Hausmannsgt. 27 0182 Oslo</p>
<p>FFO Pb. 4568 Torshov 0404 Oslo</p>	<p>Flyktningerådet Grensen 17 0164 Oslo</p>	<p>FN sambandet Storgt. 33a 0184 Oslo</p>
<p>FOBSV Pb. 4693 Sofienberg 0506 Oslo</p>	<p>Foreningen for fangers pårørende Pb. 6710, St. Olavs pl. 0130 Oslo</p>	<p>Forut -Solidaritetsaksjon for utvikling Boks 300 2803 Gjøvik</p>
<p>Handikappede Barns Foreldreforening (NHF) Chr. Bruunsgt. 22 2315 Hamar</p>	<p>Human-etisk forbund Pb. 6744, St. Olavs Plass 0130 Oslo</p>	<p>Høgskolen i Stavanger Pb. 2557 Ullandhaug 4091 Stavanger</p>
<p>Institutt for Spesialpedagogikk Pb. 1140 Blindern 0318 Oslo</p>	<p>Kommunenes Sentralforbund Postboks 1378 Vika 0114 Oslo</p>	<p>Kontaktutvalget mellom innvandrere og norske myndigheter Hausmannsgate 21, 2.etg Postboks 8108 Dep 0032 Oslo</p>
<p>Landsforeningen for Barnevernsbarn Stortorvet 10 0155 Oslo</p>	<p>Landsforeningen til støtte ved krybbedød Arbinsgt. 7 0253 Oslo</p>	<p>Likestillingssenteret Pb. 8036 Dep. 0030 Oslo</p>
<p>LNU Nedre Vollgt. 5 0158 Oslo</p>	<p>Læringscenteret Postboks 2924 Tøyen 0608 Oslo</p>	<p>Menneskerettighetshuset Urtegt. 50 0187 Oslo</p>
<p>Menneskerettighetsutvalget i den norske advokatforening Pb. 145 4001 Stavanger</p>	<p>Mellomkirkelig råd Sigurd Johannesensv. 3 1163 Oslo</p>	<p>Nasjonalforeningen for Folkehelsen Pb. 7139 Majorstua 0307 Oslo</p>

Deltakere i nettverket FORUM FOR BARNEKONVENSJONEN

<p>NIBR -norsk institutt for by og regionsforskning Pb. 44 Blindern 0313 Oslo</p>	<p>NOAS – norsk organisasjon for asylsøkere Pb. 8893 Youngstorget 0028 Oslo</p>	<p>Norges Handikap Forbund Postboks 9217 Grønland 0134 Oslo</p>
<p>Norges Handikapforbunds Ungdom Pb. 9217 Grønland 0134 Oslo</p>	<p>Norges Røde Kors Pb. 1 Grønland 0133 Oslo</p>	<p>Norges Speiderforbund Øvre Vollgt. 9 0158 Oslo</p>
<p>Norsk Folkehjelp Pb. 8844 Youngstorget 0028 Oslo</p>	<p>NOSEB – Norsk Senter for Barneforskning Dragvoll 7055 Trondheim</p>	<p>Norsk sykepleierforbunds Landsgruppe av Helsesøstre Pb. 29 1350 Lommedalen</p>
<p>Norske Samers Riksforbund Boastaboksá 173 9521 Guovdageaidnu</p>	<p>Norsk Fosterhjemforening Storgata 10A 0155 Oslo</p>	<p>NOVA – norsk inst for forskning om oppvekst, velferd og aldring Munthesgt. 29 0260 Oslo</p>
<p>OMOD – organisasjonen mot offentlig diskriminering Pb. 2832 Tøyen 0608 Oslo</p>	<p>Oslo bispedømmeråd St. Halvards pl. 3 0192 Oslo</p>	<p>Plan Norge Postboks 1 St. Olavs plass 0130 Oslo</p>
<p>PRESS – Redd Barna Ungdom Pb. 6902 St. Olavs plass 0130 Oslo</p>	<p>Redd Barna Pb. 6902 St. Olavs plass 0130 Oslo</p>	<p>Selvhjelp for innvandrere og flyktninger Langesgt. 1 0165 Oslo</p>
<p>Senter mot etnisk diskriminering Pb. 677 Sentrum 0106 Oslo</p>	<p>Senter for menneskerettigheter Universitetsgt. 22-24 0162 Oslo</p>	<p>Star of Hope Arbiensgt. 1 N-0253 Oslo</p>
<p>Støttesenter mot incest – Oslo Pb. 8895 Youngstorget 0028 Oslo</p>	<p>Støtteforeningen for seksuelt misbrukte barn</p>	<p>Universitetet i Bergen Juridisk fakultet 5020 Bergen</p>
<p>Universitetet i Oslo Pb. 6706 St. Olavs plass 0130 Oslo</p>	<p>Unicef-komiteen i Norge Møllergt. 24 0179 Oslo</p>	<p>Utdanningsforbundet Postboks 9191 Grønland 0134 Oslo</p>
<p>Voksne for barn Stortorvet 10 0155 Oslo</p>	<p>Anders Bratholm Revesporet 9a 1362 Oslo</p>	<p>Margret Ness Pb. 8194 Dep. 0034 Oslo</p>

BARNE- KONVENSJONEN

Uoffisiell forkortet versjon for barn og unge

1. Alder 18 år Alle under 18 år er barn.

2. Ingen diskriminering

Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn - uten forskjellsbehandling og uten hensyn til rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

3. Til barns beste Alle tiltak som angår barn, skal ta hensyn til barns beste.

4. Statens ansvar Staten har ansvaret for at alle barn får rettighetene sine oppfylt.

5. Foreldreansvaret Foreldrene har hovedansvaret for å oppdra barna.

6. Rett til liv Staten skal så langt som mulig å sørge for at barn overlever og får utvikle seg.

7. Navn og statsborgerskap Barnet har rett til navn og nasjonalitet, og så langt det er mulig - kjenne sine foreldre og få omsorg av dem.

8. Identitet Staten skal respektere barnets rett til å beholde sin identitet, det vil si sin nasjonalitet, sitt navn og sine familieforhold. Dersom identiteten blir fratatt, skal staten hurtig hjelpe til med å gjenopprette den.

9. Holde familien sammen Ingen barn skal skilles fra foreldrene sine mot sin vilje, hvis det ikke er til barnets beste.

10. Gjenforene familien Søknader om familiegjenforening over landegrenser skal behandles på en positiv, menneskelig og rask måte. Barnet har rett til regelmessig kontakt med begge foreldrene.

11. Ulovlig bortføring og tilbakehold Ingen barn skal tas ulovlig ut av et land eller hindres fra å reise tilbake.

12. Å si sin mening Alle barn har rett til å si sin mening i alt som angår det - og barnets meninger skal tillegges vekt.

13. Få og gi informasjon Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag, med alle uttrykk.

14. Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet Barnet har rett til tanke-

frihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.

15. Organisasjonsfrihet Barnet har rett til å delta i organisasjoner.

16. Rett til privatliv Alle barn har rett til privatliv.

17. Massemedia Staten skal oppmuntre massemedia og forleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap, sosiale ferdigheter og velvære - og til å lage eget stoff for barn og unge, også minoritetsbarn. Staten skal beskytte barn mot skadelig informasjon.

18. Foreldreansvaret Begge foreldre har hovedansvar for barnets omsorg og utvikling etter hva som er best for barnet.

19. Beskyttelse mot misbruk Staten skal beskytte alle barn mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttning fra foreldre eller andre omsorgspersoner.

20. Barn uten familie Alle barn uten familie har rett til beskyttelse og omsorg.

21. Adopsjon Adopsjon av barn skal foregå slik loven bestemmer og være til barnets beste.

22. Flyktningebarn Alle flyktningebarn gis beskyttelse, humanitær hjelp og hjelp til å komme sammen med foreldrene sine igjen.

23. Funksjonshemmede barn Alle barn med funksjonshemming har rett på et verdig og godt liv og de har krav på spesiell støtte. Barnet skal få undervisning og opplæring for å oppnå best mulig integrering og individuell utvikling.

24. Helse Alle syke barn har rett til den beste medisinske behandling staten kan gi.

25. Barn under offentlig omsorg Alle barn på sykehus, barnehjem og andre institusjoner har krav på at det følges nøye med på hvordan de har det.

26. Sosialtjenester Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten det har krav på etter landets lover.

27. Levestandard Barnet har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder. Staten har plikt til å støtte de foresatte.

28. Utdanning Alle barn har rett til utdanning. Grunnskoleutdanning er obligatorisk, videregående skal gjøres tilgjengelig. Disiplin i skolen skal utøves forenlig med barnets menneskeverd.

29. Målet ved utdanning Utdanning skal fremme utvikling av barnets personlighet, teoretiske og praktiske ferdigheter. Den skal skape respekt for menneskerettighetene og fremme holdninger om fred, toleranse og vennskap.

30. Minoriteter og urbefolkning Alle minoritetsbarn har rett til å snakke sitt eget språk, ha sin egen kultur og sin egen tro.

31. Lek og fritid Alle barn har rett til hvile, fritid og lek.

32. Barnarbeid Alle barn skal beskyttes mot økonomisk utnyttning. Arbeid skal ikke svekke deres skolegang eller utviklingsmuligheter.

33. Narkotika Alle barn skal beskyttes mot ulovlig bruk, salg og produksjon av narkotiske stoffer.

34. Seksuell utnyttning Alle barn skal beskyttes mot alle former for seksuell utnyttning og misbruk.

35. Bortføring, prostitusjon og salg Staten har plikt til å gjennomføre nasjonale og internasjonale tiltak for å hindre kidnapping, bortføring eller salg av barn til ethvert formål og i enhver form.

36. Annen utnyttning Staten har plikt til å beskytte barnet mot alle former for utnyttelse som er skadelig for barnets velferd.

37. Fengsel, dødsstraff og tortur Barn skal ikke utsettes for tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

38. Barn i krig Alle barn under 15 år (noen land 18 år) skal beskyttes mot å bli vervet som soldater eller delta i krig.

39. Hjelp til å få det bra igjen Alle barn som er blitt misbrukt, utnyttet eller forsømt, skal få hjelp til å få det bra igjen.

40. Behandling i saker om straff Alle barn som er anklaget eller dømt for lovbrudd, har rett til en behandling som sikrer deres verdighet og fremmer respekt for menneskerettighetene

41. Når andre lover er bedre Barnekonvensjonen gjelder ikke hvis andre nasjonale eller internasjonale lover sikrer barnet på en bedre måte.

42. Kjennskap til Barnekonvensjonen

Staten skal sørge for at barn og voksne blir kjent med Barnekonvensjonen.

